

Yoneh.
1902.

V. ALECSANDRI

OVIDIŪ

Dramă în 5 acturi și în versuri

Vol. XI al Operelor complete și IV al teatrului.

BUCURESCI

Editura Librăriei SOCECU & Comp.

Stabilimentul grafic I. V. SOCECU, Bucuresei

96 Strada Berzii 96

30,366.

OVIDIŢ

Dramă în 5 acturi şi în versuri

DEDICATĂ CU CEL MAI PROFUND RESPECT

MAESTĂTEI SALE

ELISAVETA, REGINA ROMANIEI.

OVIDIŪ

PERSONAGI

AUGUST OCTAVIŢ CĖSAR.

OVIDIŢ.

MECENA.

ALCIDIŢ PINAX, histrion.

IBIS.

HILLARIUS, aŷgur.

TIGELIUS,

COTTA,

CLEVETIUS,

BARRUS,

RUTUBA, gladiator.

MUSS, ŷtregar din Roma.

SARMIS, locuitor din Tomis.

GETTOR, oŷtean sarmat.

UN LIOTOR.

MARCIANUS.

AMBASADORUL REGEIŢ COTISON.

IULIA, nepoata lui August.

CORINA.

ACTEA,

TINDARIS,

CHLOE,

GLYCE,

SARMIZA, tinĕră fată din Tomis.

DAVA.

SAGA, precupeaŷă.

Popor roman, popor sarmat, patricianŷ, lictorŷ,
octoforŷ, slavŷ, slave.

Acŷiunea se petrece in 17-lea an după Christos. Primele
patru acturi la Roma, cel după urmă la Tomis, in Sarmaŷia.

OVIDIŢ

ACTUL I.

Grădina palatului împărătesc în Roma. — Rediuri despărţite prin straturi de flori. În stînga actorului faţada palatului cu peron de marmură şi uşă de bronz. În dreapta o stîncă acoperită cu lier, purtînd statuia lui Julius Căsar. — Noapte cu nori, printre care luna se iveşte din cînd în cînd. O fereastră luminată la rîndul de sus al palatului.

SCENA I.

IBIS şi HILLARIUS, venind din fund

IBIS

Hillarius, aŷgure, doresc să te consult.
Tu eşti talmaci  de visuri şi mi-ai pre is de mult
O tristă catastrofă, o şotie ciudată.

HILLARIUS

Aşa-î, Ibis; grăeşte, tu eşti om bun de plată,
Eu bun de sfaturi. Spune, ai iar vr'un neajuns?

IBIS

Ah! de-o amarăciune cumplită sînt pătruns!

HILLARIUS

Ti s'a 'necat flotila cu sclave lesbiene,
Frumoase, investite in stofe diafane?

IBIS

Nu; sînt muncit in crieri de-un gînd mult mai amar!

HILLARIUS

Tu, Cartagen, tu rudă cu insuş Amilcar,
Tu implăntat in aur din cap până 'n picioare,
Cum? Ce? Nu te mai bucuri de-a zeilor favoare?

IBIS, posomorit

Amice, pretutindenî, vai! sînt intimpinat
De semne 'ngrozitoare ce m'aû inspaîmăntat.
Ducendu-me la țeară ieri sê prănzesc, o cioară
A cărăit in stînga.

HILLARIUS

Semn reû! fire-ar sê moară!

IBIS

Apoi trei iepuri sprinteni, venaţi de doi ogari,
Tăiatu-mi-aş cararea eşind de prin tufari.

HILLARIUS

Semn şi mai reu!

IBIS

Aşgure, crezi tu că inzadar
Ieri, sternutând la masă, stricat-am un pahar?

HILLARIUS

Grozav!

IBIS

Vezi?. prevestirea de tine, an, facută
S'a implinit!

HILLARIUS

Corina?..

IBIS

Corina e perdută!

HILLARIUS

Şi ea?

IBIS

Dar; astă noapte de-acasă a eşit
Şi 'n taină cu Ovidiu la el s'a întâlnit.

HILLARIUS

OvidiŢ ?

IBIS

O! pe lume nu e nici-o făptură
Să poată ca s'aprindă in mine-atăta ură
Precăt acest OvidiŢ corupt, corumpător,
Pescuitor de-amoruri prin versuri de amor.
De când el mai cu samă a scris *Arta iubirei*,
Femeile, perdute pe câmpul rătăcirei,
In braţe-i se aruncă orbiş, intr'un noroc,
Ca fluturii de noapte ce dau sburând in foc.

HILLARIUS, rizând

Ce vreŢ?... berbantul are un farmec de plăcere
Ce 'n veci adimeneşte o minte de mułere,
Căci ea se 'ngănă lesne cu 'nşelătorul gând
De-a preschimba in eroŢ pe un mişel de rând.

IBIS

Corina, inzestrată de calităţi inalte,
Căzut-a şi ea 'n cursă ca toate celelalte,
Ş'a ei deşertăciune pe-un vers măgulitor
Jertfit-a lui OvidiŢ şi cuget şi onor,
Uitând fără muştrare geloasa mea iubire
Şi respunzându-i numai cu-a sa dispreţuire.

HILLARIUS

Te mîngăe; chiar Venus pe Vulcan a 'nşelat.

IBIS

Şi însă ori-ce visuri i le-am realizat.
 Ori-ce dorinţă, fie nebună chiar, ei bine,
 A fost un ordin sacru, o lege pentru mine.
 A vrut prin lucş de stofe aduse dela Tir,
 De sclavi, de giuvaeruri, de villa in porfir,
 Să 'ntreacă pe-ale Romei bogate patriciane?
 Ea le-a 'ntrecut pe toate, păn' şi pe curtizane,
 Căci me simţeam ferice şi mândru de-a vedea
 Ca stea in fruntea Romei lucind Corina mea.
 Şi 'n adevăr, Hillariu, când ea pleca de-acasă
 In lectică, lasată pe perne de matasă,
 Frumseţea ei superbă năştea un viu fior
 Prin gloata imbulzită de simţ admirător.
 Toţi o dorea... zadarnic...

HILLARIUS

O crezi?

IBIS

Căci neputinţa

De-a fi iubit de dînsa descuraja dorinţa.
 Eu, orb! me credeam singur pe lume-alesul ei.
 Ah! nu eu, dar Ovidiu era infern!

HILLARIUS

Ce vrei?

Muieroa-i ca o rază ce luce când pe-o floare,
 Când pe un scaiu de toamnă şi 'n veci e schim-
 batoare.

IBIS

Ah! ce mi se întâmplă imi pare că-i un vis.
O rană sângerândă in sinu-mi s'a deschis
Şi mintea-mi se frământă in dor de resbunare.

HILLARIUS

Te cred.

IBIS, in taină

Augure, spune-mi, la viea mea turbare
Poţi tu se-mi faci complice infernul?

HILLARIUS

Pot... plătit.

IBIS

Intreaga mea avere stă gata de jertfit!

HILLARIUS

Averea ta intreagă?

IBIS

Şi ştii cât e de multă!
Aş da-o se dispară Ovidiŷ...

HILLARIUS

Dai?.. Ascultă:
Cunosc in pleava Romei un brav gladiator
Ce are meseria de crunt omoritor.

El pentru-o sumă bună e gata să ucidă
Pe cine vrei, și 'n urmă e 'n stare ca să ridă
Murind in aspre chinuri, făr' a destăinui
Secretul teū!

IBIS

Ah! unde-î?... Voios l-oiū dăru
Cu miī de miī sesterțiī, dar vreū a me ascunde.
Grăește tu cu dīnsul.

HILLARIUS

Eū? fie, însă unde
Sē-l afle pe Ovidiū?

IBIS

Aice sub palat.

HILLARIUS

In pare?

IBIS

Dar; de când Cesar din Roma a plecat
La insula Caprea, Ovidiū ca o fiară
După vēnat aice in fiecare seară
Se furișă prin arbori și are intālīniri
Cu-o fată amēțitā de-a luī adimeniri.

(arată ușa de bronz)

Ea vine tremurāndă pe ușa ceea 'n taină,
Purtānd un vel pe frunte și o bogatā haină.

A fi vr'o fiică jună de nobil scapătat,
Crescută cu nepoata lui divul împărat.
De-ar fi ucis aice mișelul, noi vom spune
C'a fost surprins de gardă.

HILLARIUS

Dar; planu-î de minune.
Nu crezi tu însă, Ibis, că dacă mănî in ziori,
Și el și ea ar zace morți colea, pintre flori,
Cu mult mai drept in Roma ușor s'ar presupune
Că însuși tatul fetii a vrut să se resbune,
Sau poate că custozii in sânge au spalat
Onorul locuinței lui Cesar ?

IBIS

Minunat!
Dar!.. amendoî odată ș'alăture să peară!..
Prindendu-î moartea crudă pe amendoî in ghiară,
Eu recăstig amorul Corinei și 's ferit
De-orice prepus de crimă... așa-î mai nimerit.
Mergi, scumpul meu Hillariu, mergi de te înțelege
Cu ucigașul...

HILLARIUS

Bine, dar eu ce voiî culege
Din rolul de complice?..

IBIS

Tot ce-î dori.

HILLARIUS

Ce-oiŢ vrea?
Me duc, tu ne aşteaptă. (iese, in parte) Il Ţin in
măna mea.

SCENA II.

IBIS

In fine-o sŢ ved smulsă o plăntă otrăvită
Din calea vieŢii mele, prin ea nenorocită.
Am sŢ disbar eŢ Roma de-un trândav desfrŢnat
Care 'n onorul casnic loveşte nencetat,
Pe fete şi neveste scoŢându-le din minte
Şi pe bărbaŢi insultă, soŢ fie saŢ părinte.
O! scumpă resbunare, al furiilor dar!
Mi-oiŢ potoli eŢ setea din acrul teŢ nectar,
Când voiŢ videa pe-OvidiŢ zăcŢnd fără suflare,
Precum un şerpe putred lungit pe o cărare.

SCENA III.

IBIS, CORINA, vine agitată din stînga.

CORINA, in parte

Aici sŢ fie oare?

IBIS, in parte

Corina ? Negreşit

Ea cată pe OvidiŢ.

CORINA, in parte

Mi-e sufletul ũmit

De-o crudă tulburare... Nu-l ved aici.

IBIS, tare

Corină...

CORINA, tresăřind

Ibis ?

IBIS

Pe cine cauţi acum prin gradină ?

CORINA, ingăimată

Pe... tine !

IBIS, cu sarcasm

Cum ? Auzul nu me înşală?... EŢ
Recaştigat-am astfel un loc in gândul teŢ,
Ca tu, nepasătoare de frică şi ruşine,
Prin Roma 'n sinul nopţei s'alergi tu după mine ?
Me 'ntreb, ũmit, la care zeŢ bun şi 'ndurător
Să mulţemes de pasul ce faci in al meŢ dor ?
Cuī sē inchin prinoase că Ţi-ai adus aminte
De-a tale numeroase şi sacre juraminte ?

CORINA

Sarcasmul nu te prinde nici cum; mai bine taci
 Şi 'ndreaptă cătră insuţi mustările ce-mi faci.
 Tu crezi că o femeie preschimbă cu plăcere
 Averea-î sufletească pe-a sculelor avere?
 Crezi tu că sub povara de aur mănjitor
 Se stinge într'un suflet tot simţul iubitor?
 Şi că, sorbind in treacăt a lueului otravă,
 Femea-î destinată a deveni o sclavă?
 Nemernice!. N'ai dreptul, grăind precum grăeşti,
 Să stai cu mine faţă.

IBIS

Tu me dispreţueşti!
 OvidiŢ te deprinde cu-atăta sumeţie
 De me infrunţi pe mine, Ibis?

CORINA

OvidiŢ?... fie!

IBIS

Pe dînsul caţi?

CORINA

Pe dînsul.. Mi-ai spus, şi te-am crezut,
 Că el in toată seara aice, nevăzut,
 Prin umbră se strecoară şi vine, se 'ntâlneşte
 Cu o necunoscută cu care se iubeşte.

Ai vrut să-mi puî un ghimpe în inimă, ai vrut
Să-l depărtezi de mine, om prost și prefăcut,
Ș'ai răspândit asupra-î o neagră calomnie.

IBIS

El nu a venit încă și sperî că n'a să vie?
Cap sec!... și tu la rându-ți acum te măgulești
Că pe a lui simțire tu singură domnești,
Ș'atât e de 'ntețită a ta mândrie oarbă
Că toată judecata din crieri ți-o absoarbă.
Cum? Tu, Corina jună, frumoasă, ce privești
De sus la omenire cu ochi împărătești,
Tu care vezi în juru-ți o vastă 'ngenunchere
De adorări sfioase și fără mîngăere,
Mai lesne ai admite chiar cerul resturnat
De cît a ta cădere din visuți adorat.
Ei bine, azi Corina cu toată mîndra-î fală
Pe sinul lui Ovidiu posedă o rivală.

CORINA, indignată

Ibis!

IBIS

S'acea rivală superbă, fără preț,
La rîndul ei spre tine privește cu dispreț.

CORINA

Ibis!..(stăpînindu-se) Dar a ta gură zadarnic me insultă.
Invidia, când latră, Corina nă-o ascultă.
Cuprins ești de mînie că sufletu-mi trezit
Din umbră spre lumină voios s'a repezit

Şi, despărţit de tine, scăpând de-a ta robire,
Găsit-a în OvidiŢ o nouă 'nsufleţire.

IBIS, furios

OvidiŢ ?

CORINA

Dar, OvidiŢ; în el, numai în el
Me 'ncred căci el nu minte cu vorbe de mişel.

IBIS

EŢ mint... cu mişelie ? EŢ mint ? . Dar ce ai zice
Când l'ai videa tu însăţi cu ochii tei aice
Ţinând pe-a sale braţe un fraged, nouă odor,
Jurându-i ca şi ţie tot veciniciu-i amor ?

CORINA

A ! tacă, e clevetire.

IBIS

Ce-ai zice ? . spune, spune
Ce-ai face ?

CORINA

Cu-a mea mână eŢ viaţa le-aş repune !

IBIS

Aşa ? . Decă ai rabdare; curând-o să te 'ncrezi
De minte saŢ nu Ibis, vezând ce ai să vezi.
Şi de-a fi adevărul ?

CORINA

O ceruri !

IBIS

Vrei să moară ?

CORINA

Vre , vre ,  i el  i d nsa... O ! turba me 'nfloar  !

IBIS

Mergi dar  i stai ascunsă cu ochiul p nditor.
Te-oi  resbuna e  insum  de-al te  in el tor
 'atuncea vei pricepe c t e ti tu de nedreaptă
Cu mine.

CORINA, cată 'n jur

Dar nu vine... nici a veni.

IBIS

A teapt 

Colo, după copacii din fund,  i-l vei zări.
Dar... de-a muri Ovidi  ?..

CORINA, dep rt ndu-se

E  încă voi  muri.

SCENA IV.

IBIS, privind după dinsa

Ba nu-î muri; amorul ce încă me cuprinde
Pe capul teŢ cu milă aripile-şî intinde.
El prin a lui putere va deveni un scut
Ce te-a feri de moarte... de şî vaî! te-am pierdut.
Ah! cine ştie?... poate că jalnica-mî fiinţă
Va deştepta in sinu-ţi a ta recunoştinţă.
Şî...

SCENA V.

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibis, eată omul.

IBIS, observă pe Rutuba, in parte

Cioplit e din topor.

(Lui Rutuba) Eşti om cu hotărire?

RUTUBA

EŢ?... sînt gladiator

Şî me numesc Rutuba; in faţă me priveşte.

Un om nici căt o găză in ochi-mî nu plăteşte.

IBIS

Aşa-mî convîi, Rutuba, viteaz, neomenos.

RUTUBA

O ştiu, n'am preţ; întreabă pe oricare gelos.
Eû îi feresc onorul de orî şi ce ispită
Căci am o meserie de mulţi apreţuită
In Roma... Nu me laud, dar in glas mare-o zic:
Morala-î susţinută de braţul meu voinic.

IBIS

Te-admir!

RUTUBA

Şi ai dreptate;... sdrobesc de porunceală,
Ucid sau rănesc numai, cum vrei, după tocmală.
Atât pentru-o bătae şi pentru-o rană-atât,
Ear pentru-o injunghiere sau strângere de gât
Ceva mai mult.

IBIS

Prea bine; deci spune cât mi-î cere
Pe-o moarte de om?

RUTUBA

Tiner?

IBIS

Dar, tiner.

RUTUBA

Și 'n putere?

IBIS

Și.

RUTUBA

Prețul se socoate pe neamuri și pe ani,
Pentru străini mai efin, mai scump pentru Romani.
Pentru-un bătrîn cinci sute sesterții, pentru-un june
Cinci mi, căci el posedă mai multe zile bune,
Un mai bogat tesaur de fapte și iubiri.
Fac pagubă prin moarte-î sermaneî omeniri.

IBIS

Nu cinci, dar chiar și zece îți dau pe a lui moarte.

RUTUBA

Om generos! Se vede că nu 'ți-e drag prea foarte.
Primesc, însă Rutuba e un artist de soi.
Aș vrea să știu pe cine dorești ca să-l despoii
De zile, să-l trimitem prinos pe ceea lume?

IBIS

Pe un infam netrebnic.

RUTUBA

Și care-î al său nume?

IBIS

OvidiŢ!

RUTUBA

Ce? OvidiŢ? poetul glorios?
OvidiŢ, fala Romei, ce cŃntă-armonios?
Amicul lui Mecena? el, flórea tinerimeii,
NălŢat de însuŢi Cesar pe treptele nălŢimeii?
Ho! Ho! se schimbă treaba . . . voeŢii ca sŢ disbar
Presentul, viitorul de-un geniŢ aŢa rar?
E faptă făr de lege ce mintea-mi oŢereŢe . . .
Cinci-zeci de miŢ sesterŢii nu-l scump cine-o plăteŢe.

HILLARIUS

Cinci-zeci de miŢ! . Rutuba, e prea . . .

RUTUBA

Pentr'un aŢgur

SŢ poate.

IBIS

Te juri insă că-l vei ucide?

RUTUBA

Jur.

IBIS

Ţi-l dau făr tocmeală, dar vreŢ ca tot-odată
Alăture cu-OvidiŢ sŢ mai ucizi Ţ'o fată.

RUTUBA

O fată? O ființă plăpândă? Un odor
 Ce lumea 'nveselește cu chipu-î zimbitor?
 O fată ce-î menită ca să devie mumă,
 Să nască poate-un eroi, un Cesar? . . . Nu e glumă.
 Ah! Imi slăbește brațul și tremur când gândesc
 Să 'mplânt pumnarul rece în sinu-î fecioresc . .
 Cât dai?

IBIS

Cât vrei în totul?

HILLARIUS

Dar, câte mi? . O sută?

RUTUBA

Să ne 'nțelegem bine . . . De-a fi copila slută,
 Cinci-zeci de mi pe dînsa, cu alți cinci-zeci pe el,
 Ear de-o fi patriciană cu chipul frumusei,
 Nu pot pentru-acea sumă să curm a sale zile.
 Eă sînt milos, imi place privirea de copile.
 Deci ca să 'ncheiem tîrgul ce facem între noi
 Cer numai două sute de mi pe amîndoi.
 Nu-î mult.

IBIS, dînd mîna lui Rutuba

Nu! Adă mîna . . . Hillariu, vin' de tae.

HILLARIUS, atingînd mînile lor

Să-l rupă 'n bucățele a cînilor potae

Şi s  l incol  ceasc   to    şerpi   din p  m  nt
Pe-acel ce s'ar desface de sacru-   jurămint!

SCENA VI.

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINA.

CORINA, alerg  nd

Soseşte, eată-l!

RUTUBA, sco   nd pumnarul

Unde-  ? . . . e mort!

IBIS, oprindu-l

Aşteaptă   nc  .

Nu a sosit momentul . . . Aice l  ng   stincă
Cur  nd are să vie odorul-   aşteptat.
C  nd am  ndoi vor face un grup   mbr       at,
Cu-o singură lovire ca fulgerul de iute
  i ve   schimba, Rutuba, in două le   uri mute.

CORINA, revenind

S'apropie . . .   i-   singur.

IBIS

Mult singur nu va fi.

Veni  i s   stăm la p  nd     i gata de-   jertfi.

CORINA, in parte

O ceruri!

IBIS

Haide

HILLARIUS şi RUTUBA

Haide! Ese cu toţi in drépta.

SCENA VII.

OVIDIŢ, şi apoi IULIA

O! noapte 'ndurătoare,
Intinde a ta umbră dorită, protectoare
Pe cel mai viu, mai dulce, mai dragalaş odor,
Pe al Iuliei ş' OvidiŢ misterios amor.
Şi tu, o Venus, zee născută 'n marea lină,
Tu cărei al meu suflet in veci cu drag se 'nchină,
Pe Iulia-mi iubită indeamn'o cu-al teu glas
Aice, lângă mine să 'ndrepte al ei pas!

(priveşte la fereastra luminată)

Ah! eată sus fereastra cu taġnică lumină
La care se arată precum o stea divină.
Véd umbra-i in mişcare... Ea pleacă, a plecat.
Lumina de fereastră acum s'a departat.

Ah! inima uimită saltă 'n batae deasă
 Şi pare că din sinu-mi vroeşte-acum se easă.
 (Ascultă.) Dar, vine. (exaltat) Fericire, puteri Dum-
 nezeestî!...

(Iulia deschide uşa.)

(OvidiŢ aleargă spre ea.)

Ah! Iulie-adorată!

IULIA, coboară scările

Ovidie!.. Tu eşti?

Nu-î nime in grădină? Nu-î nime se ne vadă?

OVIDIŢ

Nu, nu, priveşte, norii s'aŢ adunat gramadă.
 Ca se ne-ascundă lunei şi zeilor din cer.
 Priveşte, ceru-î negru şi stelele ce pier
 Cu toate-ale lor raze s'aŢ concentrat in tine
 Ca numai a ta faţă in ochi-mi se lumine.

(Se apropie amendoŢ de bancă, lângă stîncă.)

IULIA

La glasul teŢ, amice, simt grija că s'a dus.
 Tu me iubeşti?

OVIDIŢ

Amorul me 'naltă-atăt de suş
 Căt uit in fericire-mi, eu, om perdut in gloată,
 Că eşti in culmea Romei, a lui AŢgust nepoată,
 Şi mintea-mi nebunită me face se 'ndrănesc
 Ca se apropiŢ doru-mi de-un crin impăratesc.

IULIA

Ai inimă cu aripi ce'n sus la cer aspiră.
 Semeața nebunie imi place și-mi inspiră
 O dulce 'nduioșire ce gândul mî-a furat
 Și-l duce tot la tine, amice, nencetat.
 Un geniū are drepturi ce nime nu le are,
 Căci geniul posedă și tronuri și altare.

OVIDIU

Semeț sînt, dar amorul ar fi zeul amor
 De-ar mesura distanța când el s'avîntă 'n sbor?
 Dar inima ce bate in toată-a ei simțire
 La scumpa-î aspirare cunoaște 'mprotivire?
 Am fost nebun, se poate, că ochii n'am inchis
 Când Iulia părut-a in ceru-mî ca un vis,
 Dar este cu puțință de-a 'nchide 'n zi senină
 Și sinul la iubire și ochii la lumină?

IULIA

O! nu! nu îi inchide când e ca se privești
 Cât te iubește 'n lume ființa ce iubești
 Și cătă fericire necunoscută încă
 Re'nvie și mîngăe simțirea sa adîncă...
 Pe culmea înalțată pe care m'am născut
 Nu poate se s'oprească nici dorul cel tăcut.
 A lui Aūgust odraslă de soartă e menită
 Se-apară ca o zee de-abîia intrezărită
 Și se inspire teamă in loc de dulce dor.
 Dar zeea când tresare de-al dragostei fior

Spre omul ce-o slăveşte din culme se coboară
 Şi-i pare, la tot pasul, că tot mai sus ea sboară.
 Aşa voit-a Joe ca Olimpul ceresc
 Să-l lege prin iubire cu raiul pămîntesc,
 Să şteargă dintre inimi oricare departare.
 Iubirea-i cea mai dulce şi sacră nobilare!
 Regina Cnidei, Venus, iubit-a un păstor,
 Eu te iubesc pe tine, poete 'ncântător!

OVIDIŢ

Esti dulce şi Aăgustă!... mărire ai şi milă,
 Mărire de regină şi farmec de copilă,
 Incăt ades imi pare un vis norocul meu
 De-a fi iubit de tine fără a fi Dumnezeu,
 Ş'atata maestate in jurul teă domneşte
 Că de-aţi atinge mănă dorinţa-mi se sfieşte
 Şi mintea mea in luptă cu sufletu-mi robît
 Me pleacă la picioare-ţi ingenunchiet, uimit.

(Cade 'n genunchi.)

CORINA, lângă stîncă in parte

Infamul!

IULIA, ridicănd pe OvidiŢ

Eată mănă-mi... Amorul cănd ne-adună,
 Eu uît că sint princesă şi mi-amintesc că 's jună.
 Intăia-oară Eros me duce 'n Empireu,
 Şi sint a ta, OvidiŢ, precum tu esti al meu.

(Şed amendoŢ pe bancă.)

Eă te iubesc, amice, chiar din copilărie.
 Amorul meu cu mine crescut-a în frăţie,
 Căci te-am vezut adese la bunul meu venind
 Cu toţi poeţii Romei în Roma strelucind,
 Cu-amicii tei, Mecena, Virgiliu şi Horaţiu
 A căror geniū falnic strebat al lūmei spaţiū.
 Stimatî, iubiţi de Cesar, v'am auzit aĎes
 Cetind a voastre imnuri, şi 'n taină te-am ales
 Pe tine ca poetul inchipuirei mele.
 Ador a tale versuri şi am undit în ele
 O gingaşă comoară de visuri cu fiori
 Ce zioa me incăntă şi noaptea până 'n zlori...
 Ah! spune-mi în ce plaiuri culegi a tale cânturi?
 Ce muză îţi inspiră poeticile-avinturi?
 Corina? Ce-i Corina?. Există? Cine-i ea?

OVIDIŢ, îngăimat

Tu, Iulio, tu numai eşti, dragă, Muza mea.
 Corina e un nume... poetic... ce de lume
 Fereşte-a noastră taină şi dulcele teū nume.
 Simţirea iubitoare ne vine de la cer,
 Ea fuge de lumină ca cel mai sfint mister,
 Şi sacră e fiinţa cu suflet generos
 Ce face din iubitu-i un rege glorios.

(Se scoală.)

Ah! Iulie-adorată, de-aş asculta mândria
 Ce simt gândind la tine, aş face nebunia
 Să strig în lumea 'ntreagă cu glas triumfător:
 A mea, a mea e fiica lui Jupiter Stator.

Dar nu, al teŭ Ovidiŭ in nime nu se 'ncrede.
 Sub soare ŝi sub stele neconținut te vede
 Și-î place 'n tănuire, redevenind poet,
 Să spuie numai nopței mult scumpul lui secret.
 Atunci când pacea umbrei, domnind peste câmpie,
 Indeamnă la iubire, la vis, la poezie,
 Când mi de șoapte blânde, sub cer trecând in sbor,
 Deșteaptă 'n al meu suflet resunete de dor,
 Atunci ca 'nvăpăere eu le descriu pe toate
 Sperând c'a mele versuri te vor pătrunde poate.

IULIA

O ! dar, ca dulce fulger in sinu-mi au pătruns,
 Și vezi, amoru-mi gingaș eu nu ți-l'am ascuns.

(Pleacă capul pe sinul lui Ovidiŭ.)

OVIDIŪ, o stringe in brațe

Ah ! Iulie !

IULIA, cu glasul slab

Ovidiŭ !

OVIDIŪ, arătând luna plină

Iubita mea, privește,
 Regina albă-a nopței din ceruri ne zimbește.

SCENA VIII.

OVIDIŢ, IULIA, CORINA, IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

CORINA, cu durere, in parte

Ah ! inima-mă se rumpe.

IBIS, luă Rutuba venind de după stăncă

Ucide-ă . . Moarte lor !

(Ibis, Hillarius şi Rutuba se inaintează repede cu feţele ascunse sub mantale.)

CORINA, voind se-ă oprească, desperată

O ! nu, nu, nu pe dănsul . . .

IBIS, se apropie de OvidiŢ

Infame trădător !

OVIDIŢ

Ce vreţi voi, miserabili ? . .

IBIS

Acum mi-ă căzut pradă.

(Luă Rutuba.)

Ucide-o 'ntăă pe dănsa . . El moartă se 'şă-o vadă.

OVIDIŢ, vr nd să apere pe Iulia

In l tur , ho  !...

(Ibis  i Hillarius il apucă de bra   i-l  in in loc.

(Rutuba ridică pumnarul asupra Iuliei.)

IULIA, ridic ndu-  v lul  i ar t ndu-se

In l tur ! . Privi  in fa a mea.

Sînt Iulia, nepoata lui Cesar!

IBIS, l s nd pe Ovidi 

Cum ?

CORINA

Ea ?

RUTUBA, scap nd pumnarul

Ea ?

(To   rem n incremeni . Ovidi   i Iulia se apropie unul de altul).

IULIA

Ovidi  vin' cu mine .. Ear voi ..

(face un semn poruncitor cătră uciga   ca să se depărteze; Ovidi   i Iulia pleacă repede  i intră in palat).

CORINA

O durere!

Rivala mea-  Princesa!

OVIDIŢ

HILLARIUS

Sintem perduŷ!

IBIS

Tăcere.

Ovidiŷ dispărut-a cu Iulia 'n palat . . .

Triumf! . . de insuşi Cesar voiŷ fi eŷ resbunat!

(Cortina cade).

ACTUL II.

Forum al lui Cesar. — In dreapta și in stînga, dealungul culiselor, galerii cu coloane de marmoră (*portice*) începînd de la al doilea plan și întîndînduse pînă in fund; ele sînt ridicate de la pămînt pe două trepte. — Fundul scenei e ocupat cu templul Zei: *Venus Genitrice*, precedat de o largă scară ce se coboară in piață. — Pe laturile lui se deschid două strade ducînd spre Capitol ce se vede in fund. — Patriciani și matroane se primblă sub portice unde sînt espuse tot soiul de mărfuri. — Mișcare animată de popor in piață. — Trecători in intră prin culisele libere atît in dreapta cît și in stînga. Unii intră in templu, alții se opresc pe treptele porticelor și formează grupe variate.

SCENA I.

RUTUBA, — MUSS, — PYRRHA, — SAGA, — HISTRIONI, — POPOR
(Maî mulți precupeți intră din toate părțile strigînd mărfurile lor).

PRECUPEȚUL I, purtînd o cutie

Paste!

PRECUPEŢUL II, purtând doă ulcioare

Apă de Virgo!

PRECUPEŢUL III, purtând dinŢ de elefant

IvoriŢ de Lybia.

PYRRHA, cu un paner pe cap

Naramze de la Chius!

SAGA, cu un paner pe braŢe

LămŢ de Mesenia!

MUSS, luând o lămie

Dulce's?

SAGA

Nu pune laba.

MUSS

Sbircite sînt de ger.

PriviŢŢ, numai mătuşa lipsesce din paner.

(fuge spre fund)

SAGA

Ce-ăŢ zis, picŢler obraznic? (aleargă după Muss. Popo-
rul ride cu hohot.)

RUTUBA, apropiinduse de Pyrrha

De unde vii, svirlugă?

PYRRHA

La Forum Cupedinis am dat numa! o fugă
Ca se v'aduc naramze... Uf! cât m-am ostenit!

MUSS, revenind in scenă

Cum, Pyrrha, la OvidiŢ azi nu te-ai odihnit?

PYRRHA

Ce vrei se zici, gândace?

RUTUBA, impingând pe Muss

Fugi, Muss, lipsesci de-aice.

MUSS, răstit

Nu 'mpinge că pe Hercul....

RUTUBA

PierŢ, soarec de portice.

MUSS

Gladiator de crăsmă, zevod flamând, năuc.

RUTUBA, ameniŢându'l

Măi, piciule...

MUSS, cu o demnitate comică

Gîos pumniî; te-am priceput, me duc.

PYRRHA, strigă, plecând spre fund

Naramze de la Chius!

RUTUBA, oprind'o

Frumoasă Pyrrha 'mî spune:
De ce cînd vinđi naramze, naramzele 's mai bune?

PYRRHA, riđend

Sciű eű?

MAI MULŢI TRECĂTORI

Dămî mie una.

PYRRHA, împărşindule portocale

Na, na.

RUTUBA

Şi mie opt.

SAGA, revenită in scenă

Ce vra sě zică pofta de fruct încă necopt!
Ea vinde poame crude, ar vinde porumbele
Şi proştii, zěű, ar crede că cumpără mărgele,

Când eă, ca vai de mine! pe strade strig mereă
(strigă) Lămă de Menenia!.. dar le mănănc tot eă.

(merge de se amestecă între poporul retras în fund).

SCENA II.

IBIS, -HILLARIUS

(intrănd din dreapta şi primblănduse în faţa scenei)

IBIS

Aăgure, n'am odihnă de-acum o septemăăă,
Ovidiă tot trăesce!..

HILLARIUS

El ne-a scapat din mănă

Ca apa.

IBIS

Şi Corina de şi chăar l'a surprins
Cu Iulia, amoru'i nu scade, nu s'a stins!
Din contra!..

HILLARIUS

Cum?

IBIS

Se luptă cu gândurile sale
Şi singură pe sine tot cată să se'nşale.

HILLARIUS

Ear tu?

IBIS

Îi sînt, ai crede? tot mai nesuferit.

HILLARIUS

Aşa ți se cuvine; de ce n'ai reușit?
Succesul incunună ori care faptă, fie
Saū rea saū bună... Lumea-î o vastă negliobie.

IBIS

O sciū, însă crezut-ai că Iulia din tron
Să cadă 'n injosire iūbind un... histrion
Ce mințile-amețesce cu șiruri de cuvinte?

HILLARIUS

Ea are foc în sînge.. Ce vrei?. îți adă-aminte
De mama sa ce 'n Roma prin lubrice purtări
Atras'a pe-al ei nume blastemuri și ocări.
Pe unde-a sărit capra mai sus căprița sare.

IBIS

Ce-ar zice imperatul de-a Iuliei purtare?

HILLARIUS

Grozav ar pedepsi-o, sînt sigur.

OVIDIŢ

IBIS

Dar pe el,
Pe-OvidiŢ?

HILLARIUS

L'ar ucide cu moarte de mişel.

IBIS

A! de-am putea a 'l face sŢ afla adevurul!..

HILLARIUS

Dar cine sŢ 'ndrezneascŢ a 'nfige 'n peptu-Ţ ferul,
Şi inima-Ţ de tatŢ sŢ o strepungŢ?

IBIS

EŢ.

HILLARIUS

Tu?. sperŢ cŢ el te-ar crede?

IBIS

O sper, insŢ e greŢ.
La un grozav pericol cunosc cŢ m'aş expune.

HILLARIUS

(AŢgust cŢte o datŢ are furorŢ nebune.

IBIS

Aş-a-Ţ.

HILLARIUS

A lui mănie, in primul seŰ avint,
Ii dă porniri de fiară ce urlă pe-un mormint.

IBIS

Cum dar, feriti departe de crăncena lui ghiară,
Să facem pe OvidiŰ in cangea ei să peară?
Ascultă: Un custode de la palat mŰ-a spus
Că la 'l Iunonei templu azi Iulia s'a dus
Pe-altarul zeităŰei ofrande ca să facă.
Cortejul ei pe-aice, prin Forum, a să treacă...
EŰ am urzit indată un infernal complot.

HILLARIUS

Cum ?

IBIS

S'o insulte pleba... Pe bani ea face tot.

HILLARIUS

Tot, insă...

IBIS

Noi in piaŰă hai să 'mpartim mari sume
Din partea lui OvidiŰ, lucrând in al seŰ nume,
Şi astfel imperatul, gelos de-al seŰ onor,
Va crede pe OvidiŰ un laş insultător,
Ş'atunci nici chiar Apolon nu 'l scapă de osindă

HILLARIUS

Complotu-î bun, dar cere bani mulţi pentru isbindă.

IBIS, dănd trei pungî luî Hillarius

Na bani; mergî de-î imparte la cine crezi, mergî,
sborî.

HILLARIUS

Privesce, piaţa-î plină de bravi resvratitori.

IBIS, arătând pe Rutuba in fund

Rutuba e cu dînşii, me duc la el; tu cată
Să ne câştigi pe Pinax, el are limba lată
Şi multă influenţă in clasele de jos.

HILLARIUS

Ca dînsul in batjocuri nu-î nime generos.

IBIS

Găseşte'î şi-î vorbeşte dar fii cu chibzuinţă.
(Merge in fund de se sfătuesce cu Rutuba.)

HILLARIUS, singur

Ăntei gîndesc la mine ca om de conştiinţă.

(Căntărind pungile)

Trei pungî rotunde, pline şi scumpe la privit...

Ca să-mî remăe mie ce-ar fi de chibzuit?

(Pleacă spre stînga şi se întîlnesce cu Pinax care intră.)

SCENA III.

HILLARIUS, -PINAX

Pinax histrionul, cărunt, slab şi imbrăcat în haîne sarace
intră posomorit prin stînga şi se întîlnesce cu Hillarius.

Ei se privescî lung cu un aer de sarcasm.

HILLARIUS, în parte

Ha! eacă tocmai Pinax . . E istovit la faţă.

PINAX, în parte trist

Nu am mîncat nimică de astăzi dimineaţă.
(oftează greu)

HILLARIUS

Tot slab?

PINAX

Şi tu tot gras?

HILLARIUS

Privesce, în pele nu-mî încap.

PINAX

Dar ; seamenî cu Silenus.

HILLARIUS

Şi tu cu un proţap.
Pe două căi contrare ne-am apucat noi drumul,

Eă, imbucănd coliva, tu, mirosind parfumul.
Eă, specularăd prostia, câmp lat, bogat, cu rod,
Tu, mila omenească, pomana... o! nerod!

PINAX

Dar; eşti dibaciă, Hillariă, o recunosc aice.
Tu eşti aăgur de piaă; şciinăa ta prezice
Tot ce doresce omul sup la slăbiciuni
Şi riă de el, şirete, purăndu'l cu minciuni.
Te-ăi inrudit cu Plutus prin falăa-ăi meserie.

HILLARIUS, rizeăd

Şi tu rămas-ăi rudă cu trista sărăcie.

PINAX

Decăă bogat ca tine prefer sărac să fiă.

HILLARIUS

Dar; histrion şi leneş.

PINAX, măădru

Aăa, din tată 'n fiă.
Strebuniă meă in Roma, toăi filosofi ca mine,
Avut-ăă mare falăă in gloatele latine
Lăsăădu-mă o maximă ce-am practicat mereă:
„Măăăăăă de la alăiă iar nici cum dintr'al teă“,

HILLARIUS

Macsimă înăeleaptă! Ea te-a adus in stare
Prin pelea ta uscată să te preveăi in zare.

Stomahul te  se 'ntinde p n' la calende greci
Căci, bute Danaid , el nu se umple 'n veci,
 i ins  prin mul ime de chipuri... ru inoase
Cercat-ai să prind i carne pe  irul te  de oase.

PINAX, cu am rire

A a- ! Ah! pentru-o p ne c t geni  cheltuesc!
Minciună cu minciună neincetat c rpesc,
Dar vai! din toată-această maeastr  c rpitur 
Nu me c rpesc adese cu nici o 'mbucatur .
Zadarnic dimineăta patronilor da  zor,
E  mistuit- u lacom chiar inimele lor,
 i numai la 'mpăratul găsesc c te-o pomană,
C nd sînt cu istovire lihnit, lipsit de hrană.

HILLARIUS

 i ins -ai fost o dată un acrobat u or...

PINAX

Dar ; ce entusiasmuri nasceam eu in popor
C nd alergam pe-odgonul intins lung peste Tibru,
Salt nd, fac nd chiar tumbe cu me ter equilibru..
(arat ndu'  genunchi ) Dar aste balamale acum s' u
ruginit..
(cu emfaz) Sînt soare fără raze ajuns la asfin it !.

HILLARIUS

 i ai mai fost, im  pare, poet ch r in junie.

PINAX

Dar; ş'am comis atunce o vastă tragedie
Sperând că voiŢ întrece pe insuşi EŢripid.

HILLARIUS

Tu?... care?

PINAX

Cleopatra!

HILLARIUS

A? spunemŢo sŢ rid.

PINAX

AntoniŢ in Egyptet triumfător sosescce...
SŢ vezi cum Cleopatra de-amor il nebunesce.
PontifiŢ, l'al ei ordin plecând vroinŢa lor,
Inchină luŢ AntoniŢ un lung şi lat covor.
Ei il aduc pe umeri cu alte scumpe-odoare
Şi-l daŢ de-a tăvălucul in faŢă-i, la picioare,
Ţar când intreg covorul pe scenă s'a destins,
Ce ved in el eroul şi publicul surprins?

HILLARIUS

Un leŢ, saŢ boul Apis fript gata in frigare?

PINAX

Ba, Cleopatra 'n Venus când s'a născut din Mare!

HILLARIUS, rid nd

Sublimă tragedie!  s fi vroit s'  ved.

PINAX, cu  m rire

 i ins - u  uerat'  rivalii mei.

HILLARIUS

Te cred...

 'acum ce faci, sermane?

PINAX

Politică de strade

Cu pleba care 'n Roma st  gata ca s'  prade.

HILLARIUS

 s pl nge a ta soartă dac' s putea să pl ng.

Tot ce pot face, Pinax, d mi m na...

(Pinax intinde m na deschisă ca pentru pomană)

Se  i-o str ng.

PINAX

O! suflet bun  i nobil!.. Ce? m na ta-  de art ?

HILLARIUS

S'a de ertat  i-  goală de mult ce a fost spartă.

PINAX, cu dispre 

  ti grec.

HILLARIUS

Ca tine, Pinax, sint grec și me fălesc.

PINAX

Dar; însă n'aducē daruri.

HILLARIUS, rițēnd

Din contra, le primesc.

PINAX

Om scump! cānd ii fi bolnav, me cată-aici in piață.

HILLARIUS

Esti medic?

PINAX

Nu, dar vesel te-aș vindeca de vîeață.

(Hillarius ride cu hohot. Pinax furios)

Măncău de șese prānduri pe fie care zi.

Gras egoist! de mine tu pari a te păzi

Credēnd că foamea tristă e boală lipicioasă.

Hei! căci nu am avere și masă 'n veci mănoasă,

Ți-aș arăta eū, Pinax, ce este-un om fudul

Și ce e mai cu seamă un egoist sātul.

(pleacă spre fund)

HILLARIUS, arată o pungă

Pinax, privesce—.

PINAX, întorcându-se grabnic

O pungă?... om infernal!... și-i plină?
Tantal renasce 'n mine; fugi aprigă jivină
Că pe Mercur...

HILLARIUS

Ascultă și nu te agita.
Această pungă plină vrei tu să fie-a ta?

PINAX

Me 'ntrebî?... Degrabă spune-mi ce vrei tu de la mine?
O crimă?... căci degeaba nu cred s'o dai...

HILLARIUS

Veți bine.
Vreți o manifestare în piață cu ocări,
Cu huițuri, cu sgomot, cu svon de fluerări.

PINAX

Ceva complet? E lesne dar trebuie bună plată
Căci o să am nevoie de-o plebă îmbătată,
De marinari, de leneși, de histrioni, de hoți.

HILLARIUS

Gătește-ți tu amicii și-ți dai toți banii.

PINAX

Toți?
Toți?... spune-mi cui să facem așa ovațiune?

HILLARIUS

Te prindî s'o faci, respunde.

PINAX

Cum nu, amice; spune.

HILLARIUS

Pe-aici prin Forum, Pinax, o se vedeți trecend
A lui Aūgust nepoatā...

PINAX

Ce? Iulia? și cānd?

HILLARIUS

Chiar astāzi pe l'ameazī.

PINAX

Ea! ruda maestoasā
A lui Octaviū Cesar!.. Sciī tu cā gluma-ī groasā?

HILLARIUS

Sciū, dar și punga-ī grasā... Privesce-o, heī? ce nurī!

PINAX, lacom

Ah! dāmī-o și sint gata se fluer, se...

HILLARIUS

Te jurī?

PINAX

Jur! fapta-î îndrăzneată, e demnă de Alcidiu.
Dar cine o plătesce?

HILARIUS, dăndu-î punga

S'o spuî la toî... Ovidiû!

PINAX, mirosind punga

Hmm! Bine zicû Evreî: moneşele nu put.
(in parte) Cu ele de la Roma me fac azi nevêzut.
(Ese pe furiş din piaşă)

HILLARIUS, singur, cântărind pungele

Mî-au remas doă!

SCENA IV.

HILLARIUS, IBIS, revine din fund

HILLARIUS

Ibis, î-ai pregătit resplata?

Rutuba?

IBIS

Se aţine; dar Pinax?

HILLARIUS

Este gata.

(Să aude risete multe în dreapta. Ibis se uită între culise)

IBIS

Ovidiū vine-aice; ca să nu-î dăm prepus
Ha! noi să stăm la pândă în templu, colo sus.

(Pleacă amândoi spre fund)

SCENA V.

OVIDIŪ, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS, IBIS, HILLARIUS
Mai mulți tineri Patriciani intră cu Ovidiū vesel și elegant.

OVIDIŪ, zărind pe Ibis

Pe Bachus Corniferul!.. e Ibis!.. Salve ție,
Om ghiftuit de toate, de-amor, de avuție.
Cum? mai consultă augurii? Ce vrei, ce mai preținzi
Când ai tu pe Corina și'n ochi-î te oglinzi?

IBIS, posomorit

Riți tu, Ovidiū, astăzi dar poate mâini vei plânge.
Când nu s'așteaptă omul atunci capu-și frânge...

(Se sue scările templului cu Hillarius și intră în el)

COTTA

Vorbesce 'n aforisme ca un filosof grec.

OVIDIŢ

TIGELLIUS

Şi are miez la vorbă.

CLEVETIUS

Căt are fructul sec.

COTTA

Hei, voi glumiţi dar Ibis îl sciū, e reū de gură.
Sē me ferească Joe de-a lui ascunsă ură!

OVIDIŢ

Eū nu cunosc ce-ī ura cu infernalul-ī chin.
Am numai oaspeţi veselī şi blānḑi in al meū sin:
Amor, prietinie, senin, compătimire,
Tovarăşi scumpi de cale ce duc la fericire;
Ei imi arată lumea prin vël trandafiriū
Făcēdu-me-al iūbirei poet iūbit sē fiū,
Şi-mi spun că nu-ī flintă mai tristă, mai muncită
Ca omul ros de ură şi 'nvidie urită.

COTTA

Tu eşti un om in vîeaṭă condus de năluciri
Şi aerul din Olymp in Roma il respiri.

OVIDIŢ

E dulce acel aer cānd trece 'n resuflare
Prin buze alipite cu dulce sārutare.

COTTA

Cum se cunoasce omul de-amoruri imbatat!
 Corina ta, amice, deplin te-a farmecat.
 Zimbirea-i te conduce pe-o cale in florita
 In care 'ntepleciunea se perde ratacita.

CLEVETIUS

Corina s'alte multe sburdalnice frumseti
 Ce'l tinau legat de pragul nebunei tinereii...
 Se spune chiar in taina ca falnicu-i avint
 Veneaza dulci amoruri nu numai pre pamint
 Dai mai presus mult anca, in regiuni inalte
 Spre care numai vulturi au dreptul ca se salte.

OVIDIŢ, ingrijit

Ce vrei se dici, ClevetiŢ?

CLEVETIUS

O veste din senin
 S'a raspandit in Roma ca 'n parcul Palatin
 Induratoarea luna si stelele miscate
 Zarit-au doă umbre cu drag intrulocate
 Si ca din ele una era tu insusi.

OVIDIŢ

EŢ?

CLEVETIUS

Ear cealalta-o flica de neam de semi-zeŢ.

OVIDIŢ

Clevetius prin gură-ţi birfeşte 'n veci minciuna.
 Tu minţi, făcend se minte şi stelele şi luna
 Căci n'ai nimică sacru in gându-ţi uricios.
 Eşti un Zoil de strade, un reu invidios
 Şi nu permit ca limba-ţi in faţiă-mi se profane
 Divina inocenţă a fiicei suverane.

COTTA, lui Clevetius

Dac'ar afla 'mperatul ce vorbe 'n lume porţi
 El te-ar trimite 'n Tartar se minţi pintre cei morţi.

CLEVETIUS

N'am grija căci lui Cesar eu am făcut pomană.

COTTA

Tu ?

OVIDIŢ

Lui ?

CLEVETIUS

Eu.

TIGELIUS

Unde ?

CLEVEIUS

Lăngă Colona Pompeană
 Aăgur mî-a intins mîna şi datu-i-am un as.

COTTA

Şi negreşit cu gura căscată ai remas. (Toţi rid)

OVIDIŢ

Nu rideţi... Intr'o noapte Aăgust din înălţare
 Văzutu-s'a prin visuri cădut in cruda stare
 De cerşetor... De-atuncea in fiecare an
 Cerşesce-o zi întreagă sub haîne de serman.
 Aşa vroita-ă Zeii ca 'n culme de putere
 Să scie ce 'nsemnează nălţare şi cădere.

CLEVEIUS

Ba e sgărcit şi lacom... El însuşi a dat foc
 Căsuţei sale proaste vrënd un palat in loc.
 Apoi prin mii de chipuri tirane saă violene
 'Şi a căptuşit cuibarul cu ale ţerii pene.
 Schimba-s'ar toate 'n spinuri mortale!

OVIDIŢ

Limbă rea!

Aăgust, opt-deci de statui de-argint ce le avea
 In Roma ridicare, a pus de le-a topit
 Şi la poporul miser in bani le-a împărţit.

CLEVEIUS

Dar, el a vrut ca 'n Roma s' aibă fiecare
 O mică p'rticică de Cesar spre gustare,
 Şi astfel s' c'ştige renume in popor
 De om cu d'arnicie, de binefăc'etor.
 L'a sale fapte insă, de lume lăudate,
 Nu gloria 'l indeamnă ci seaca vanitate.
 In minte-l tot e calcul profund de ipocrit.
 Simplitatea-l?... mască de m'ndru parvenit,
 Clementa-l aparentă?... cruđime 'ndestulată,
 Mărirea-l?... pe nisipuri o statue 'nălţată.

OVIDIŢ, cu dispreţ

Orb!

CLEVEIUS

Tu eşti in orbire de nu vezi sub A'ugust
 Cum s'a cuprins junimea de-al v'ieţii chiar desgust.

OVIDIŢ

O! sciū că voi, junimea Romană... Ce junime!
 Nimic nu ve mai place şi nici iubiţi pe nime.
 A voastre inimă stoarse in nesimţire zacă.
 Sermani! nici chiar lumina, nici Venus nu ve placă.
 Ve sinucideţi zilnic in modul cel mai jalnic
 Vrënd s' ucideţi timpul... (aprinđendu-se) In secolul
 ist falnic
 Când artele frumoase ajunse 'n culmea lor

Schimbatau Roma 'n splendid muzeu neperitor,
 Cand geniul pascesce la templul nemurirei,
 Incunjurat cu fala de stelele-omenirei,
 Horatiu si Virgiliu, Tit-Liviu si Tibul
 Nu e permis in Roma de vîeata-a fi satul.
 Nu! cand acest imperiu domnirea lui intinde
 In patru parti a lumii si 'n mana-i le cuprinde,
 Tot omul, tot Romanul privindu'l e dator
 Se aiba-un suflet mare ca el predomnitor,
 Se simte vietii o suta in nobila sa vîeata
 S'un foc care topesce a nesimtirii ghiata.
 A fi *Civis Romanus* este-a fi om de fer!
 Așa diceau strebunii si nu 'ncepeau sub cer.
 Noi ne am schimbat credinta cadenda din inaltime.
 Priviti, eata-un specimen de-a Romei tinereime.
 (Arata pe Barrus)

ACTUL VI.

PRECEDENȚII, BARUS, istovit si grotesc intră prin
 stinga intovărașit de doi negri, servitorii lui.

CLEVETIUS

He! bun sosit o! Barrus!.. tot încă pintre vii?
 Noi te credeam ad patres.

BARRUS

Bufon!..

OVIDIU

COTTA

De unde vii?

BARRUS, cu glas femeesc

Amici, vin de la bae și am eșit la soare...
Am căpătat o tusă și... (tușesce)

OVIDIU

Barrus, pun prinsoare
Că ear ți-ai smuls in bae tot părul de pe trup.

BARRUS

Ai zice că-s Diana; imi vine să mă pup.
Am mușchi vînjoși ca dînsa... Priviți, așa-i?
(iși golesce brațele)

TOTI, pipăindu-le

Așa e.

CLEVETIUS

Dar ai pierdut, imi pare, cățiva din ei in bae.

BARRUS

Nu, căci mai dinioare svirlit-am ușurel
Vr'o zece javaline și discul de oțel
Pe câmpul lui Mart.

TOȚI

Bravo!

BARRUS

Apoi la Capenea
Am intilnit pe Chloe, pe Glyce și Actea.
Mi s'aũ jurat tustrele că port pe cap un nimb
Ș'ar vrea a lor figură cũ-a mea să facă schimb.
Tuspatru me urmează in stofă diafană
Mergend ca să se primble pe calea Apiană.
Acolo me așteaptă, sburdând catirii mei.
Me duc să-ı măn, cu caru-mi să alergăm tustrei.
(privind in culise) A! eată-le tuspatru.

CLEVETIUS

Catirii?

BARRUS

Ba nu, ele.

CLEVETIUS

Acuma zici tuspatru, acuma zici tustrele.
Incalte zi tusșapte, să fie-un cont deplin.

BARRUS, supărat

Cum de mai ești cu vîeață avënd atăt venin?
(ToȚi rid)

SCENA VII.

PRECEDENŢI, ACTEA, TYNDARIS, CHLOE, GLYCE, intră
din dreapta in toalete elegante şi urmărite de tineri
patriciani.

BARRUS

Ha ! eaca ş'ale mele frumoase-admirătoare.

ACTEA

OvidiŢ, Salve.

CELELALTE

Salve.

OVIDIŢ, dăndu-le mâna

Fragmente vii din soare,
Ce zeŢ propice noă aice v'a 'ndreptat?

CLEVETIUS

E negreşit ManasiŢ, zaraful cel bogat
Ce vinde sub portice parfume indiane,
Şi scumpe sulimanuri şi coame lungi germane,
Tot ce frumseŢi poate s'adaoge un spor.

ACTEA

SecaŢi-ar limba 'n gură, obraznic lătrător.

TYNDARIS

Năpîrcă de lagumuri...

CHLOE

Faingă n mînjitor.

OVIDIŢ

Nu ve 'njosîti, iubite, a sta la convorbire
Că-un om ce face pată în toata omenire;
Mai bine sub portice veniţi să ve primblaţi
Şi cū-ale voastre graţii pe noi să ne 'ncăntaţi.

ACTEA

Unde-î vroi să mergem noi mergem bucuroase,
OvidiŢ, de-a ta liră sintem prea amoroase.

COTTA

Invingător ferice! Priviţi toate 'l iubesc!

CLEVETIUS, cu sarcasm

Pân şi fiinţi înalte de sînge 'mpărătesc.

OVIDIŢ

De-î mai rosti, nebune, acest cuvînt o dată,
Eşti mort! (se înaintează spre Cleveius ameninţător.
Amicii lui îl opresc).

CLEVETIUS, depărtându-se

Mă face-a ride mânia-ţi îngămfată.
(lui Barrus) Pe calea Apiană vin' Barrus să te-admir...
(Ese)

ACTEA

Ba, vină cu noi, Barrus, şi fugi de-acest satir.
(Curtizanele intovărite de toţi junii Patriciani se sue pe treptele porticelor şi se primblă pîntre colonade, admirând stofele, obiectele de artă, etc. espuse de vinzătorii greci, indiani, etc.

SCENA VIII.

OVIDIŢ, remas în urmă este abordat de Corina care vine din dreapta.

CORINA, foarte agitată

OvidiŢ, stăi.

OVIDIŢ

Corina ?

CORINA

De astăzi dimineată
Te caut ... Un pericol te-ameninţă în piaţă.

OVIDIŢ

Cum ?

CORINA

Un complot sub mână în contra-ţi e urzit
De-un om ce te urăse, un duşman ne'mblănzit.

OVIDIŢ

Ibis ?

CORINA

Orî-cine fie... pe-ascuns din a ta parte
La pleba de pe strade mari sume se imparte
Ca să insulte astăzi pe Iulia in drum
 'astfel să 'nfurieze pe-August asuprași.

OVIDIŢ

Cum ?

 i tu, Corin , ins  i at ta    i de bună
C t aperi pe Ovidi  cu Iulia 'mpreună ?
Eu sînt nedemn de mila ce încă imi păstrezi.

CORINA

O ! nu, prea generoasă or  simplă tu me crezi.
Mi- i dat lovire crudă prin crudă ofensare,
Corina ca  i Ibis doresce resbunare.
El vrea a ta peire căci e  te-am adorat,
E  vreau de-o infamie să nu fi  acuzat...
Te-am prevestit... Adio ! de-acum i i sînt strein .
E moartă pentru tine de-acum a ta Corin ...
(cu indu  ire) Corina ta... O ! ceruri, am fost dar
nu mai sînt...
Ovidi , fi  ferice, Corina e 'n morm nt.
(cu lacrimi) Adio !

OVIDIŢ

Ah ! Corin , intoarce încă-o dată

Asupra lui OvidiŢ privireaŢi impăcată
 Căci dacă-a fi se peară poetuŢi favorit
 Şi care pe Corina cântând a nemurit,
 Se albă mîngăerea de-o moarte liniştită
 Găndind că-şi perde viaŢa ertat de-a lui iubită.

CORINA

Dar nu vreŢi a pricepe că nu vreŢi ca se morŢi ?
 Nu vezi că sînt cuprinsă de-a groazeŢi reci fiorŢi
 Căci intrevăd ce soartă cumplită şi fatală
 Te-aşteaptă!... Ah! acumă uŢt chŢiar pe-a mea
 rivală
 Şi me găndesc la tine şi simt că nebunesc
 Şi vreŢi se scapi de moarte căci încă te iŢbesc.

OVIDIŢ

Corina mea...

CORINA

OvidiŢ, la luptă, fiŢ om verde.
 Mergi, apără-mŢi rivala de-un scandal ce te perde.
 Tu o iŢbeşti, iŢbeşte-o ferice, cu onor.
 Corina se resbună jertfind al ei amor...
 Adio... (se depărtează răpede şi ese din scenă).

OVIDIŢ singur

Suflet nobil!... s'a dus, o! umilire!
 Cat me simt mic in faŢă cu nobila-Ţi jertfire!
 (Ese pe gănduri, trist şi se duce sub porticul unde sunt
 amiciŢi lui).

SCENA IX.

RUTUBA, MUSS, POPOR, IULIA, un LICTOR.

(Poporul înşirat pe piaţă de-a lungul porticelor, având pe Rutuba în frunte. — Cortegiul imperătesc intră prin fund precedat de patru lictorî şi urmat de alţi patru, toţi înarmaţi cu scutnrî şi spade. Opt Syrianî duc pe umerii lor o lectică aurită în care Iulia stă întinsă şi rezemată pe perne de purpură. Două sclave pe lângă lectică poartă una un cortel înfipt într'o trestie de India, şi alta o apărătoare de pene de păun cu care face vînt şi recoresce pe Iulia. — Doi sclavî în urma lor duc două scări poleite pentru coborîrea din lectică. — Cortegiul înaintează încet. — Ibis şi Hillarius se arată la uşa templului).

MUSS, alergând din fund

Cortegiul vine, eata-l.

RUTUBA, la un grup de oameni

Colea voi ve grupaţi.

(la alţii) şi voi în ceea parte fiţi gata să strigaţi „Jos lectica! la Tibru!” cînd vi s'a da semnalul.
(Cortegiul intră).

RUTUBA

Muss, piciule, începe.

MUSS, scoţînd un fluer din sin

Stăi să-mi gătesc cavalul, (flueră)

CAPUL LICTORILOR

Ce ? (alte şueraturî se aud in grupurî).

RUTUBA

Daţi gură.

PLEBA

La oarba !

LICTORUL

Hoţi buni de spândurat !

PLEBA

La Tibru !

MUSS, aratând pe Lictor

Ce-mî vîd ochii ? Un morcov degerat !
(Risete in grupurî).

RUTUBA

Taci, Muss ; el e Lictorul mînîncă-foc.

MUSS

Ba pae.
Grozav e !... cî-a lui spadă chîar vîntu 'n doă 'l tae.

RUTUBA, apostrofînd pe Lictor

Ce duceţi voi pe umeri ? e marfă de vîndut ?
E proaspătă ? cît cereţi in preţ de tot scădut ?

MUSS

Căt poate ca să ceară ? Un as, atăta face.
(Pleba se 'ndeasă imprejurul lecticeî).

LICTORUL, scoţând spada

In lăturî, plebă sclavă.

MUSS

In lăturî tu, măi Dace.

RUTUBA, inaintănd

Jos lectica in faţa poporului Roman !
La Forum şi la Circurî el este suveran.
(Lectica a sosit in mijlocul scenîi. — Sub portice Curti-
zanele şi Patricianî privesc. — Sgomot).

IULIA, ridicăndu-se pe coate

Sus lectica, octoforî, sus, pleba se me vadă.
Căt de mai sus pe dinsa dispreţul meu se cadă.

PLEBA

La Tibru !

SCENA X.

PRECEDENŢIÎ, OVIDIŢ şi AMICIÎ LUI

OVIDIŢ, se arată sub porticul din stînga
(indignat cu glas tare) Miserabili !

OVIDIŢ

IULIA, zărimdu-l, in parte

OvidiŢ!

OVIDIŢ

Sacrilej!

VoŢ atacaŢi in Forum al Iuliei cortej ?

Amici! pe dinŢii! Moarte acelor ce-o insultă...

(Coboară grabnic treptele porticuluŢ cu PatricianŢ, se
isbesc asupra grupuluŢ ce aŢ incorjurat lectica Ţi-l resping).

POPORUL

A! a! a! moarte voă!

(Luptă crăncenă. — OvidiŢ se apropie de lectică).

IULIA

OvidiŢ, pleba-Ţ multă.

VoŢ n'aveŢi arme.

OVIDIŢ

Arme cŢ-aceŢi beŢivi miŢei ?

Privesce Ţi ascultă ce trebue cu ei.

(cătră plebă) Popor măreŢ, eroic, al RomeŢ scump
tezaur!

CunoscŢ moneda nouă, moneda cea de aur

Ce poartă a lui Cesar aŢgustă efigie?

GLASURŢ DIN GRUPE

Ba nu — nu încă — unde-Ţ? — arat'o — Ţe ne vie.

OVIDIŪ, aruncând in aer un pumn de monede
Eat'o !

PLEBA, vesel și lacom

He !

OVIDIŪ, aruncând ear banī

Na, in țernă cădeți și adunați.
S'apoi pentru Ovidiū cinstiți și vēmățați.
(Pleba se depărtează de lectică cătând banī pe jos).

IULIA, coborită din lectica

Ovidiū, ți-oī fi vecīnic mult recunoscătoare (īī in-
tinde mânia).

OVIDIŪ, sărutându-ī mânia

Nu cer de căt o rază ferbinte de la soare
(incet) Și soarele meū dulce s'aprinde 'n ochiī tei.
(cătră amiciī seī) Acum sē mergem grabnic. Voi toți
amiciī mei,

Și voi Lictorī, Octoforī, toți in cohortă deasă
Sē ducem la palatu-ī pe-a noastră impērateasă.
(Cortejul pleacă și ese prin dreapta, Patricianī in-
jurând pe Iulia. — Hillarius și Ibis aū coborit scările tem-
pluluī și s'aū amestecat cu plebă fără a fi zăriți de Ovidiū).

IBIS, luī Rutuba

Pe urmă-ī.

HILLARIUS plebei

După dinșiī.

OVIDIŢ, remănând in urma cortegiuluŢ

EroŢ, acum strigaŢ
In chor : Evohe Cesar Ţi Iulia !

PLEBA

BanŢ daŢi ?

OVIDIŢ, asvirlind ear monede
Na, na !

PLEBA, strigă
Evohe Cesar Ţi Iulia.

OVIDIŢ

Prea bine. (Ese).

IBIS, in faŢa scenŢ
N'a reuŢit complotul ; o ! plebă, o ! ruŢine !

HILLARIUS

(ĂnteŢ de toate baniŢ, virtutea după bani.
Aceasta e devisa modernilor Romani !

(Cortina cade).

ACTUL III.

Sala de primire in palatul lui Aügust cu statui între coloane și ferestri ce dau pe grădină. — In stinga ușa care duce in apartamentul împèratului. — In dreapta altă ușa pe planul ănteî și tronul. — Galerie cu colonadă in fund.

SCENA I.

MARCIANUS, — IBIS și PINAX, intră in galerie unul din stinga, altul din dreapta și vin in scenă.

PINAX

Marciane, favorite al lui Aügust slăvit.

MARCIANUS

Ce este ?

PINAX, inchinându-se

Salve !

IBIS, asemenea

Salve!

MARCIANUS, lui Ibis

Ce cauți?

IBIS

Am venit

Ca să salut pe Cesar in casa palatină. (vrea să înainteze).

MARCIANUS, oprindu-l

Nu-î voe.

IBIS

Cum?

PINAX

Iubite, la fața lui divină

Vreă să me-nchin.

MARCIANUS

Nu-î voe.

PINAX

Ce spui?. Acest palat

Deschis e ca și mâna lui Cesar, ne'ncetat.

Orî când, orî cine poate să vie-aice, frate,

Să ceară de la Cesar saă milă saă dreptate.

MARCIANUS

Aşa-î, dar astă-noapte abia s'a înturnat
Din insula Caprea în care el a stat
O lună 'ntreagă bolnav, ş'acum se odihneşte!

PINAX

Odihna fie-î dulce !

MARCIANUS

El astăzi nu primeşte.

Mergeţi.

IBIS, dându-î un papyrus

Aşî avea însă ai spune tăinuit
Ceva care-l priveşte; te rog dar umilit
Să-î dai papyrul ăsta chiar astăzi dimineată.

PINAX, asemenea dănd un papyrus

S'al meu mai 'nainte.

IBIS

Voiu aştepta în piaţă
Responsul.

PINAX

Şi eu.

MARCUS

Mergeţi la poartă amândoi.
(Intră în apartamentul lui Aăgust).

PINAX, lui Ibis

Și pân'atunce, vere, ce crezi să facem noi?

IBIS, cu dispreț

Cum?... Vere?... Imi zici vere, așa de o potrivă?
Tu me compari cu tine?

PINAX

Cu mine?... din protivă
Nu se compară prostul cu omul învățat.

IBIS

Nici cel pe brânci ca tine cu omul învățat.

PINAX

Te-ai învățat?. Această isbândă e prea mică.
Și fumul din gunoae în aer se ridică.
Te crezi și tu o găscă din vechiul Capitol,
Și ești un pui de curcă, fără tiulee, gol.

MARCIANUS, revenind

Ce? tot sinteți aice?

IBIS, lui Pinax

Tu ai noroc, sermane,
Că ne găsim în templul Puterei suverane...

PINAX, cu emfaz

Nu se uimesce-un vultur de-un bizet de țințar.

MARCIANUS

Ești, vine împăratul, fugiți...

IBIS

Me duc.

PINAX

Dispar. ese cu Ibis prin fund.

SCENA II.

AUGUST

(eșind din stînga, se dirije spre fereastră, pe gânduri).

Căzut-a rouă noaptea?... (privind în grădină) Dar,
vesela natură

Pe tot firul de earbă a pus o picătură.

Semn bun!... Ajute-mi zeii ș'acest prielnic semn

Prin fapte bune astăzi de mine să flui demn...

Opt lustri de domnire aproape sunt la număr

De când acest imperiu îl port pe al meu umăr,

Și cât mai multă lume s'adună 'n mîna mea,

Povara 'mpărătească devine tot mai grea.

Sub jugul Romei pus'am mulțime de popoare:

Scythi, lupi flămânzi de eamnă, Indieni striviți de
soare,

Cantabri, Suevi, Ilyri, Egyptiani, Dalmati.

Respins-am în trei rînduri pe Dacii ne'mpăcați...

Ferice, pus-am capăt resboaelor civile

Ce spintecaui moșia și o scurtaui de zile,

S'am resbunat in sânge pe Cesar, tatăl meu...
 Azi Roma-î capul lumei, ş'al Romei cap sint eu.
 Sint tot: Aügust şi Cesar... Pontif cu daruri sfinte,
 Imperator cu nume de-al patriei părinte.
 Am tot: putere, faimă, a lumei avuţi,
 Şi insă n'am nimică căci nu mai am copii!...
 A morţii ş'a ruşinei familia mea toată
 A fost şi e victimă!... O singură nepoată
 Imi mai rămâne 'n casă, şi pentru ea me tem
 Căci maică-sa atras-a eternul meu blestem
 Prin desfrănări hidoase... şi sângele corupt
 Ades din sinul mamei cu laptele e supt...
 Dar nu... Iulia-î albă în suflet şi pe frunte
 Intocmai ca zăpada lucind pe vârf de munte.
 In inima-î vergină, mult limpede isvor,
 Nu-î încă nici o umbră lasată de vre-un nor...
 Ea-î dulce ca lumina frumoasei dimineţi
 Şi 'n ochi are văpaea fecioarei tinereţi. (priveşte pe
 fereastră)

Eat'o!... Colo 'n grădină se primblă şi citeşte,
 Ea m'a zărit, se 'nchină la mine şi-mi zimbeşte.
 O! farmec al prunciei, putere, blând mister!
 Când ne zimbesc copiii fug norii de pe cer.
 Un prunc in faşe este precăt un zeu de mare,
 Cu cât el e mai fraged cu-atât el e mai tare.

SCENA III.

AUGUST, IULIA, vine alergând din dreapta

IULIA

A! Scumpul meu părinte! (s'aruncă 'n brațele lui)

AUGUST

Copila mea.

IULIA, muștrându-l

Frumos!...

Te duci din Roma singur, fugar, misterios,
Petreci o lună 'ntreagă departe 'n tănuire
Ș'apoi revii cu noaptea și tu nu'mi dai de știre.

AUGUST, zimbînd

Me eartă; s'e-ți cer voe, drăguță, am uitat.

IULIA

Nu ride... n'ai dreptate... Ești mare, împărat,
La tine universul cu fală se închină.
Nici o profană mână de toga'ți cesarină
Nu poate s'atingă... Ești zeu și fiu de zeu!
Și însă vezi ce splendid e privilegiul meu.
Eu vin ori-când imi place și Cesar se 'mbălanește,
Și ochiul se de Vultur pe loc se limpedește.
Il cert... cu dismiardare, me joc cu sceptrul se
Și-mi pare că 's uu flutur pe coama unui leu.
Deci care-i mai puternic și cine pasul are?
Eu?

OVIDIŢ

AŢGUST

Tu.

IULIA

Cui se cuvine sŕ dee ascultare
Stăpănul lumei ?

AUGUST, cu dragoste

Tie.

IULIA

Aşa m'ai impăcat.

AŢGUST

Me erŕi ?

IULIA

Ca totdeauna c'un dulce sărutat. (il sărută).

AŢGUST

Ce-ai mai făcut in lipsă-mi ?

IULIA, confuză

Nimică.

AŢGUST

Cum ? nimică ?

IULIA

Ba, ții-am cusut o togă, nici largă nici prea mică,
Precum îți place ție... s'o porți la zile mari.

AUGUST

Ce mândru-oiu fi la circuri in loja de Cesari!
Dar spune-mi, in grădină primblându-te citeai
O carte, și cu densa dulci ore petreceai. (iți ia ma-
nuscisul)

Unde-i? care-i?... Ovidiu!... Ce ved? „Arta iu-
birei!“ (in parte)

Cum de-a ajuns sub ochi-i?... (Iuliei) A! te-ai de-
dat citirei?

Îți place poesia?... Și spune-mi cum găsești
Acest nămol de versuri... ușoare?...

IULIA, cu entusiasm

O! cerești!

AUGUST

Cerești? (in parte) Ea le declară cerești!... Și ea-î
cuprinsă

In mreaja lui Ovidiu, cu mintea sa aprinsă!...

(Iuliei) Ș'ai înțeles subiectul poemei.... lămurit?

IULIA

Ba!... n'am priceput totul, dar multe am ghicit
Din el.

AŢGUST

Ghicit ? (in parte) OvidiŢ corumpe Roma 'n-
treagă.

Veninul de pe buze'Ţ in miere se descheagă
Şi curge dulce 'n inimă,.. (IulieŢ) Spune-mă, te-ai
intălnit

Cu el in a mea lipsă ?

IULIA

Cu cine ?

AŢGUST

AŢ vorbit

Cu dinsul vre o dată ?

IULIA

Cu cine ?

AŢGUST

Cu poetul

OvidiŢ !

IULIA, confuză

Nu !

AŢGUST, in parte

Cum oare să aflu tot secretul ?
O ved că e confuză... Ce se petrece 'n ea ?
Enigmă e femeea...

IULIA, in parte

Ce are ?

AUGUST

Draga mea,
Purtarea ta-î corectă precum ți se cuvine.
Distanța e prea mare între-un poet și tine.

IULIA

Cuventu 'mă pare aspru eșit din gura ta,
Când știu că 'n tinerețe cercat-ai a cânta
In versuri hexametre Sicilia stîncoasă.
Un geniū poartă bine corona maiestoasă;
O ved, privind la tine, poet și împărat!
E rudă cu Apolon poetul inspirat!
Și dar nici o distanță n'o pot eu înțelege
Între-a lui Cesar fică ș'al poeziei rege.
A zis chiar Iuliū Cesar: „E mult mai glorios
„De-a 'ntinde 'n ochii lumii hotarul spațios
„Al geniului sacru cu-avent de înălțare,
„Decât a lărgi cercul romanelor hotare.“

AUGUST

Pentru poeții noștri ce viu entusiasm!
Fac versuri poate ?

IULIA

Cesar, me mir de-al tău sarcasm,
Tu care cu poeții trăești în confrăție ...
Horațiu și Virgiliu posedă-o 'mpărăție

Ca tine; al lor geniŢ cŢ-al teŢ in sbor unit
ClădescŢ din timpul nostru un secol strelucit.
OvidiŢ...

AUGUST

Taci; OvidiŢ, profanator de muze,
Nu vreaŢ prin al seŢ nume se spurce-a tale buze.

IULIA

Profanator de muze, OvidiŢ care-a scris
„Metamorfoze“, „Arta iubirei“!

AUGUST

Taci, am zis.

Tu eŢti copilă încă, nu Ţtii ce otrăvire
Ascund unele plante sub mândră inflorire,
Ţi nu poŢi înŢelege Ţi nu vreaŢ se 'nŢelegi
Cât reŢ OvidiŢ face Italiei intregi.

(Asvërle manuscrisul pe fereastră)

Asvërle-această carte ce mânele-Ţi pătează
Ţi 'n sin pe nesimŢite otravă infiltrează.

IULIA, in parte

Ce sacrilej!

AUGUST, imblănzindu-se

Ascultă, tu Ţtii cât te iubesc.
Mai mult decât la tronu-mi la tine me gândesc,
Ţi vreaŢ se călci ferice in cursul vieŢei tale
Pe treptele virtuŢei strebune Ţi regale.

Ajunsă ești acuma pe al juniei plai
Când inima se mișcă de-un dor venit din rai
Și eu, privind la tine, visez de-o însoțire
C'un rege supus Romei și demn de-a ta mărire.

IULIA

Un rege? care? cine? Vr'un Part, vr'un Get turbat
Ce vrei prin inrudire se'l faci un aliat?
Nu me simț demnă, Cesar, de-a ta marinimie.
Jertfirea ți prea antică, nu sînt Ifigenie.
N'am sânge grec în mine.

AUGUST

O! nu te revolta...

Ți-ai liniști pornirea de-ai vrea a m'asculta.
Alesul meu e rege al țărilor Daciene,
E Cotizon cel tiner... Fruntarele romane
Adese-orî supuse la crunte năvăliri,
Imperiul meu simte grozave sguđuirî.
E timp să pui tu capăt la luptele barbare
Ș'a m'ajuta cu fală l'a Romei apărare.

IULIA

Ce vis! Cum? Sînt chemată a salva Roma, eu?
Se ți fac de-a lung pe Istru un zid cu brațul meu?

(Devine din ce în ce mai nervoasă)

Al teu imperiū, Cesar, e putred, e de milă,
De-și cată astăzi reazem un umăr de copilă?
A tale legioane intrate's în pămînt,
Și singura putere a Romei azi eu sînt?

O! dacă-aŭ decis zeii ca Roma sã disparã
 Și tu din cartea lumii sã fii respins afarã,
 Ei bine, pearã Roma cu toți bărbații sei
 Decât a fi datoare cu zile-unei femei!

AUGUST

Gãndește-te la rangul ce il ocupi... Tu ești
 A Romei fiiã; trebuì cu drag sã te jertfești.
 Mărirea ne impune indatoriri mãrețe,
 Și lauru 'nflorește in suflete 'ndrãsnețe.
 Ești Iulia! Domniță de neam impãrãtesc...
 Și nu uita cã-s Cesar... Sã faci ce-ți poruncesc.

IULIA, demnã

Cesar Aũgustul poate in oarba-i pãrtinire
 Sã infrãneze-o lume, iar nu a mea simțire.
 Voința ta-i deprinsã sã plece tot sub ea,
 Dar se gãsește fața azi cu voința mea
 Ce-mi spune: de o crimã sã te scutesc pe tine,
 Pe mine de-o jertfire, pe Roma de-o rușine! (Ese in
 dreapta).

AUGUST, singur

Copilã!.. Am deprins-o a-ș face tot pe plac...
 Cunoaște slãbiciunea-mi... Mi-e dragã... Cum sã fac?
 (cu mândrie) Ce foc! Ce exaltare! Ce splendidã mãnie!
 E malcã-sa 'n picioare, și-mi seamẽnã și mie.

SCENA IV.

AUGUST, -MARCIANUS

AUGUST

Ce este ?

MARCIANUS, dându-i papyrii lui Pinax și Ibis

Până 'n ziuă doi oameni au venit
Cu-acești libeli.

AUGUST, deschizând unul

Iar Pinax ? bufonul flămânzit ? (citește)
„Când între linguşire şi tine închizi uşa,
„Nu 'ntoarce de tot cheea pân' ce ne-om umplea
guşa.
„Eşti tare, 'ntinde mână sermanului slăbit.
„Eşti mare, te coboară spre cel mai mic, smerit,
„Şi nu uita pe Pinax ce n'are drept avere
„Decât o foame vastă ş'o mână care cere.“
Marciane, unde-i Pinax ?

MARCIANUS

În plăţă el s'a dus.

AUGUST

Să-i dai ce se cuvine!

(Deschide al doilea papyrus şi citeşte)

„August, cel mai supus,

[illegible]

MARCIANUS

Așteaptă aici lângă palat.

AUGUST

Să vie. (Marcianus ese) Taină mare? . A fi ca totdeauna
Vre-un basm tesut maestru de muma sa, minciuna.

SCENA V.

AUGUST, IBIS vine prin fund

AUGUST

Tu scris-ai aste rënduri?

IBIS

Eŭ, Cesar.

AUGUST

Esti străin ?

Și cum te cheamă?

MUSS

Ibis, rob ţie şi hain
Acelor ce au gânduri in contra ta ţesute.

AUGUST

Un fapt ai să-mă descoperi? Ce lucru?... Spune iute.

IBIS, oft nd

Un lucru fără seamăn, un fapt at t de re ,
C t nu se poate spune f r' a ofta dln gre .
Tu ştii, acum o lună, scandalul fără cale,
Insulta cea făcută...

AUGUST

Cui ?

IBIS

Chiar nepoatei tale
De pleba Romei.

AUGUST, scul ndu-se

Pleba, zici tu, a insultat
Pe Iulia ? C nd ? Unde ?

IBIS

Cum ?  nc  n'ai aflat ?..
Pe c nd lipseai din Roma, a gusta ta nepoat ,
Trec nd in Forum, fost-a oprită 'n loc de gloată
 i, sacrilej de moarte! infam! nepomenit!
Expusă fluer rei poporului plătit.

OVIDIŢ

AUGUST

Plătit?.. plătit de cine?

IBIS

De-un om la gând subţire
Ca vărful unui ghimpe otrăvitor din fire.

AUGUST

Dar cine-î el?

IBIS

OvidiŢ?...

AUGUST

OvidiŢ?

IBIS

L-am vazut
Svêrlind cu pumnii baniŢ poporului căzut
In turbă de beţiê; apoi când pleba strinsă
De el, fu de lictoriŢ cortejului respinsă,
OvidiŢ, luând masca de falnic salvator,
A aruncat o ploae de aur in popor
Şi l-a făcut sê schimbe insulta in urare.

AUGUST

Dar cu ce gând OvidiŢ?.. De ce astă purtare?

IBIS

Cu gând de-a naşte 'n sinul Domniţei dulci simţiri,
Recunoştinţă vie, plăpânde-adimeniri.

AUGUST, indignat

Ce indrăsneşti a zice, mişel defăimător?

IBIS

De nu spun adevărul sînt gata ca să mor!
Pe Iulia vezut-am, uimită. mîna dîndu-î,
Şi 'n ochii tuturor el mîna sărutîndu-î.

AUGUST, se repede furios şi-l apucă de gât

Minciună!... Calomnie!... Infame, o huleşti!

IBIS, cade 'n genunchi

Iaă martor Roma 'ntreagă... Tu poţi să me turteşti
Ca pe un fir de earbă... A lui OvidiŢ gînduri
Le ştiu... dar n'am curajul...

AUGUST

Grăeşte.

IBIS

'n multe rînduri

Ca umbră nevîzută pe urmă-î lunecînd,
In casa palatină surprinsu-l-am intrînd.
Colo, jos, in grădină, l-a stelelor clipire
Cu Iulia avut-a ascunsă intîlnire.

AUGUST

El? Ea?... Minteamî s'afundă în hău întunecos...

IBIS

Stăpâne...

AUGUST

Destul, du-te... mergi și așteaptă jos.

SCENA VI.

AUGUST

Ce?... adevăr se fie?. Cum? Ea, nevinovată
Ca frunza încă 'n mugur de vânt nesărutată?
Ea! o copilă încă!... născută pe un tron!
Ea! limpede-auroră din vastu-mî orizon,
Săși fi pierdut mândria, onorul, rușinia,
Să fi căzut!... Ce este dar nevinovăția?
Un putregaiu, un verme, în fruct atrăgător?
Sub mască de virtute un vițiu zimbitor?..
În ce se cred de-acuma când me 'ndoesc de dînsa,
Când roa dimineții ascunde glod într'însa?
O! de-a fi adevărul, amar va fi de ea!
Amar va fi de dînsul expus la ura mea!

SCENA VII.

AUGUST. MECENA, OVIDIŢ, vin din fund.

AUGUST

Adevărat, Mecena, că Iulia pe stradă
A fost victima plebei ş'a hoţilor grămadă,
In Forum, ziua mare?

MECENA

Dar, este-adevărat.

AUGUST

Şi cum de-această crimă n'am fost eu informat
In insula Caprea?

MECENA

Avut-am îngrijirea
De orice supărare să-ţi apăr liniştirea.
Culpabili de-atunce au fost ca nişte hoţi
Supuşi pedepsii aspre, executaţi...

AUGUST

Nu toţi.
Cel mai culpabil, şeful acelei oarbe gloate
Trăeşte încă.

MECENA

Cine-î?

OVIDIŢ

AUGUST, aratând pe OvidiŢ

Eatã-l.

OVIDIŢ

EŢ ?

MECENA

Nu sŢ poate.

AŢgust, eŢi in eroare !

OVIDIŢ

Oricine Ţi-ar fi spus

Aceasta, minte.

MECENA

Cesar, respinge-orice prepus.

De tot ce se inalŢã invidia-Ţi legatã.

In urma strelucireŢi stã umbra tupilatã.

OvidiŢ a fost vecŢnic leal Ţi cumpãnit.

Lealitatea are un suflet liniŢtit.

AUGUST

A ! Crezi tu pe OvidiŢ leal ?

MECENA, zimbind

OvidiŢ este

Un venãtor ferice de versuri Ţi neveste.

PoeŢii Ţi amanŢii, de visuri ingãnaŢi,

N'aŢ timp pentru comploturi, ei sunt prea ocupaŢi.

AUGUST

Orb ești de-l judeci astfel... A! tu nu-l cunoști încă.
 Cinismul fără margini, brutal cât și o stincă,
 Nebuna cutezare și vițiul abject
 În mintea lui secat-au tot simțul de respect.
 Corumpător de inimi, poet de saturnale,
 El ofensează cerul cu scrierile sale,
 Incât după opt lustri de lupte, de ani grei,
 Ved Roma 'n decădere zăcând sub ochii mei.
 Am vrut să fac din Roma regină suverană,
 El cată ca să facă din ea o curtizană.

OVIDIU

Pre cât ești just în toate, cu mine ești nejust.
 Prin glasul tău grăește mânia, nu August.
 Mânia, umbră deasă, întunecă gândirea...
 Alină al tău suflet, chemând nepărtinirea,
 Și-ți recunoaște, Cesar, c'al tău admirator
 Nu poate să devie un laș insultător.
 Tu m'ai primit aice, în casa palatină,
 Cu toți poeții Romei ce ție se închină,
 Căci însuți, fiind geniū pe tron imperial,
 Protegi în orice spirit avântul genial.
 Comis-am poate versuri de tine reu vezute,
 Dar jur pe mână'ți dreaptă, pe sacra ta virtute,
 Că n'am avut în viață-mi alt țel și alt indemn
 Decât, stimat de Cesar, să fiu de dînsul demn.
 Un pom produce fructe și bune ș'ades rele,
 Nu se condamnă pomul securei pentru ele.

Cu timpul tot ce-î putred se scutură perind
Și fructele frumoase rămân pe crengi lucind.

AUGUST

Știi bine-a te preface... În nerecunoștință,
Uitând însă prea lesne a mea bună voință,
Uitând că 'n a mea casă ai fost oaspe rubit,
Prin neagră lașitate iubirea mi-ai plătit.

OVIDIU

Care mî-e crima?

AUGUST, indignat

Crima? zi crime, și de-acele
Ce merită asprimea întregii urî a mele.

MECENA

August, te rog alină furtuna de amar
Ce-ți tulbură simțirea.

AUGUST

Mecena, în zadar...

OVIDIU

Dar ce-am făcut?

AUGUST

Intreabă mărșava-ți conștiință.
Pe când eu la Caprea zăceam în suferință,

Pe Iulia in Forum cu scop ai insultat,
Cutezător infame !

OVIDIŢ

Eă ?

SCENA VIII.

AŢUST, MECENA, OVIDIŢ, IULIA care ascultase la
uşa din fund.

IULIA, intră repide

Nu-î adevărat !

E neagră calomnie asupra-î aruncată.
La Forum prin OvidiŢ de plebă-am fost scapată.
El a 'nfrănat-o singur, făcându-mă el un scut
Cu braţul seŢ ş'aice, luptând, m'a petrecut.
Acesta-î adevărul ; iaŢ martor insuşi cerul.

AUGUST

Taci, nu cerca, semeată, a me orbi . . . Misterul
Ce intre voi există, il ştiu.

OVIDIŢ, in parte, oşerit

O ! Cer !

IULIA

Ştiu ?

AUGUST

Tot.

IULIA

Il ştii?... Decidă soarta!... In sinu-mă nu mă pot
Să-l țin ascuns... Natura-mă cu taina nu se'mpacă
Şi inima-mă trezită nu poate să mă tacă.
Amor pentru OvidiŢ in sufletu-mă simţesc,
Fă tot ce'ă vrea cu mine, o! Cesar, il iubesc.

AUGUST, revoltat

Ce zici acum, Mecena, de-atăta indrăzneală?
Ce zici de-al teŢ OvidiŢ, de inima'ă leală?

MECENA

La dreapta-ă tulburare cu tine me unesc,
Dar şi l'a ta mărire permite-mă să gândesc.
Nu te 'nteăi 'n asprime când poăi să dai ertare,
Şi fie-ă mână blândă cât simăi că e mă tare.
Nu întreba el cine-i?. Intreabă cine eşăi?
Ertarea-ă o podoabă in gurile domneşăi.

AUGUST

Nu-s Cesar ci părinte atunci când desonorul
S'apropie de mine mă crunt decât omorul,
Şi vine de'nferează pe frunte-ăi meă copii.

MECENA

Ba Cesar eşăi! şi Cesar voesc in vecă să fiă,

(Căci sceptrul nu dă roade când e stropit cu sânge,
Şi cerul nu zimbeşte când omenirea plânge.

AUGUST, cu durere

Ah!. N'ai copii, Mecena.

MECENA

Dar am mai mult, căci vreŢ
Să poarte acest secol măreŢ numele teŢ.

AUGUST, incet luŢ Mecena

Ah!... de ce simŢ in mine, Mecena, nu-Ţi dai seamă.
De furia'mi aprinsă chiar mie mi-este teamă.
(luŢ OvidiŢ) Ce meriŢi?

OVIDIŢ, plecând capul

Merit moarte!.. Culpabil, o aştept.
N'am dreptul nici speranŢa in ochi-Ţi să me'ndrept.
Cuvintele rostite de Iulia sublimă
Dictează-a mea osindă... Loveşte!.. de-Ţi o crimă
A ne iubi 'mpreună ş'a spune-o'n faŢa ta,
Pe mine numai, Cesar, e just de-a nu erta.
Am fost atras spre ceruri de-a Iuliei splendoare.
Distruge'n mine-atomul ce zboară către soare.

IULIA, ingenuchiază

Ai fost şi tu 'n junie ca mine simŢitor.
Ah! fiŢ, o! scump părinte, cu noi îndurător.

AUGUST

Destul! Lipsiți din ochi-mi, perfid și tu vicleană...
(amenințător) Aproape-î Capitolul de stinca Tarpeeană.

(Face semn lui Ovidiu, care ese abătut).

IULIA

A!... Nu vrei să te 'ndupleci la ruga mea?... Nu vrei?
Gândește l'a mea mamă, am tot sângele ei.
M'oiu compromise ast-fel ș'așa departe-oiu merge
Cât lustrul de coronă pe frunte-mi se va șterge.

AUGUST

Un pas greșit de-î face, pedeapsa cea mai grea
Te va lovi, nebuno!

IULIA, amenințătoare

Ei bine, vei vedea. (vrea să easă)

AUGUST, apucându-o de braț

Stăi! Stăi pe loc.

IULIA, furioasă

A!

(Se aud fanfare in curte. Clienții încep a intra prin galerie)

MECENA

Cesar, devii stăpân pe tine.

Fanfarele resună, al Daciei sol vine.

E ora salutărei, Clienții au intrat.

În fața lor te-arată nu om dar împărat. (Ese prin fund)

SCENA IX.

AUGUST, IULIA, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS,
BARRUS și alți patriciani intră și se așează în rând în
fața tronului. — IBIS, mai de-o parte în stînga.

COTTA

Noroc, Aăguste Cesar!. a ta reinturnare
In Roma, peste Roma ca soarele apare.

(Clienții se închină)

AUGUST

Prea bine!... Salve voă!

CLEVETIUS, cu umilitate

Ani mulți, în toate bun!

AUGUST

Amici, clienți! Cunoașteți o vorbă din strebuni:

Destinul ne aduce în timpurile grele

O mănă cu vești bune și alta cu vești rele.

Azi el e favorabil... Viteazul Cotizon

S'apropie în pace de-al Romei splendid tron.

(Fanfare mai apropiate)

SCENA X.

Ceî din nainte, MECENA, apoi SOLUL intră prin fund
cu cortejul seî

MECENA, anunţând

Solul!

SOLUL, inaintează şi vine in faţa lui Aăgust

Salut pe Cesar şi Roma glorioasă!
Venit-am sol de pace din Dacia muntoasă
Şi zic tot ce-al meî regē mî-a poruncit sē zic:
Poporul vostru-î mare, poporul nostru-î mic,
Dar ei sunt de-o potrivă ca două vi şioae
Ce vin clocotitoare, umflate după ploae,
Şi se'ntălesc in cale şi'n frunte se lovesc
Păn' ce cu infrăţire ei apele-şi unesc.
Voî tarî! Noî tarî!. şi ura măi mult ne întăreşte.
E timp sē ne dăm mânia cu toţi prietineşte...
In numele şi'n dorul lui Cotizon decî viî
Sē cer pe-a ta nepoată, Aăgust, pentru-al seî fiî.
Saî luptă necurmată, saî pace... Hotăreşte.

AUGUST, indignat de atăta indrăzneală face un semn
de mânia; apoi, privind la Iulia, se stăpâneşte

Primesc!

SOLUL

Insă Domniţa?...

IULIA, demnă

Domnița... nu primește!

Lui Cotizon îi spune tu, sol, din partea mea
Că inrudiri cu barbari nici eu, nici Roma vrea.
Nepoată sînt de Cesar! mai mult, eu sînt Romană!
Și nu dau astă mână pe-o pace de pomană!

(Ese maestrasă'n dreapta. Ambasadorul se'nchină
și ese prin fund.—Tabloă.)

IBIS, apropiindu-se de Cesar coborît de pe tron
Ți-am spus tot adevărul?

AUGUST, posomorît

Așa-i!... Grăește 'ncet,
Dar te-a împins pecatul să afli un secret
Ce pune de-o potrivă în ochi-mi ș'osîndește
Pe cel pirit de-o crimă cu cel care pîrește.

IBIS

Stăpâne-aste cuvinte me umplu de flori...
Sînt criminal în ochi-ți?

(Aūgust face un semn afirmativ)

Și ce-mî ordonî?

AUGUST

Să mori!

(Aūgust pleacă în dreapta. Toți remăn consternați.
Tabloă.)

ACTUL IV.

La villa lui OvidiŢ. — Salon de lucs despărŢit de Triclinium prin o cortină de purpură. — Masă mare în Triclinium, în fund, aşezată pe o estradă. — Candelabre, mobile de bronz — panere cu flori. — În salon statuele zeiŢelor Venus şi Hebe. — Uşă în stînga şi altă uşă în dreapta. — Din dosul cortinei din fund ce este închisă se aud instrumente executând un hymn şi următoarele toasturi: „*La Chloe ! — la Actea ! — la Tyndaris ! — la Glyce !*“

SCENA I.

OVIDIŢ, intră pe uşa din stînga urmat de un sclav.

OVIDIŢ

Zici tu că o străină me caută aici ?

Să vie.. (sclavul se'nchină şi ese pe uşa din dreapta)

OVIDIŢ, singur

— Însă de-amoruri simt un profund desgust.

SCENA II.

OVIDIŢ, IULIA intrând rapide pe uşa din dreapta

IULIA

OvidiŢ, fugi, te-ajunge urgia lui AŢgust ..

OVIDIŢ

Tu, Iulio ?

IULIA

In grabă, nebună, ingrozită,
Am alergat ...

OVIDIŢ, luând-o de mână

Tu inasaşi, copilă mult iubită,
Ai indrăznit prin Roma ? ..

IULIA

OvidiŢ, eşti espus
La trăsnetul de moarte ce fulgeră pe sus.
N'am teamă pentru mine de ori şi ce 'ntemplantare
Căci n'am altă gândire decât a ta scăpare.
Fugi!

OVIDIŢ, coprinđend-o in braţe

Iulie ..

IULIA

Fugi grabnic, amice, eşti perdut ..

OVIDIŢ

O sciŷ.

IULIA

Octaviŷ Cesar de tine-ŷ cunoscut.
E blând ca primăvara când e in amicie
Dar aspru cât ŷi earna când e in duşmănie.
In contra ta, iŷbite, grozav el e pornit.
Cercat'am sē-l induplec dar nu am reuşit.
Amorul nostru sacru in ochiŷ lui e crimă,
Lui Cesar ne 'mpăcatul ŷi trebuie-o victimă.

OVIDIŢ, cu amărire

ŷi trebuie-o victimă, zici tu, pentru că'n sin
Port flacăra ŷ'avintul amorului divin?

(Se aude după cortina din fund, toasturi)

„La Venus, zeea blondă !. la brună Asterie !“

IULIA, tresărind

Ce?.. Villa ta resună de glasuri de orgie ?.
Când eŷ de grijă tremur ŷi plâng ŷi simt că mor,
In valul desfrēnarei aruncŷ al teu amor? (se depăr-
tează de el)

OVIDIŢ

Ah! nu vezi tu in astă nebună desfrēnare
Cea mai vădită probă de cruntami desperare ?..
Din casa Palatină eşit-am azi nebun.
Am vrut pe pragul vieţii amiciŷ sē-mŷ adun
Şi ultima mea noapte s'o fac ca sē devie

O epohă sinistră de falsă veselie...
 De stinca Tarpeeană Aăgust mî-a pomenit.
 E un decret de moarte, o sciŭ, sînt pregătit.
 Fie!. a mea cenuşă de-acum pe vînturî sboare,
 Remăn a mele versurî a Patriei odoare.

IULIA

O! tacî, şi te ascunde o zi, o zi macar.
 Dă vreme lui Mecena să cerce...

OVIDIŢ, uimit şi trist

In zadar!

De-acum grăbita moarte orî unde me aşteaptă.
 Octaviŭ, triumvirul, sub Cesar se deşteaptă
 Ca să resbune tronul ce'l crede ofensat.
 Aăgust la bătrîneţe, de norî intunecat,
 Nu suferă privirea juneţei ardătoare.
 Nimic mai plin de jale ca un apus de soare!
 Nimic mai plin de umbră ca un apus de tron!
 Octaviŭ vede golul de jur in orizon,
 Şi'n cerurî pretutindenî o deasă, neagră ceaţă.
 El simte şi respănde fiorî mortali de ghiăţă.
 Acei fiorî din sinu-î in sinumî aŭ intrat.
 Vae victis!. fie Cesar de mine salutat!

IULIA

Trezeşte-te Ovidiŭ... raţiunea ta declină.
 Alungă desperarea, urmează-me.

OVIDIU

Nu.

IULIA

Vină.

OVIDIU, desperat

Dar viața pentru mine ce-a devenit? Nimic
Când Iulia-i percută din viațămî.

IULIA, apucându-l de braț și trăgându-l spre ușă

Vină-ți zic.

Nu vrei să perzi din ochi-ți pe Iulia?. Ei bine
Orî in ce parte-a lumii ea va fugi cu tine.

OVIDIU, pătruns

Tu să împarți eșilul c'un biet nenorocit?
Vai! nu-î destul, iubito, că te-am adimenit
A nimici distanța ce 'n lume ne desparte,
Din razele coronii făcendu-mî mie parte?
Ah! dute, fugi de mine căci sînt un om fatal.
Respirî in a mea casă un aer infernal.
Mergi, lasă-me in umbră, și tu cû-a ta splendoare
Tu, rază virginală, te 'ntoarce ear in soare.

IULIA

Eû sê te las aice de Cesar prigonit?
Renunț la tot, la Roma, la tronul strelucit,
Și te urmez orî unde pân' și 'n pustietate.

Nenorocirea crudă te face al meu frate
Precum amorul nostru in zeu te-a prefăcut.
Vin' ah! iūbite, vină; timp nu e de perdut.
Imi pare c'aud pasuri in Atrium; ai milă
De-a mea durere, vină..

OVIDIŢ

Sublimă eşti, copilă,
Dar glasul conştiinţei....

IULIA

O! nu, nu'l asculta.
Ascultă-me pe mine, OvidiŢ, sint a ta.
Avem acelaş suflet, avem aceleaşi soarte,
E drept aceeaşi viaţă s'avem ş'aceeaşi moarte.

(Srigăte in fund după cortină)

OvidiŢ, heŢ, OvidiŢ!..

OVIDIŢ

Auđi amicii mei?
Te rog, nu te espune a te 'ntelni cu ei.

IULIA

Nu-mi pasă; desperarea ce inima-mi sdrobesc
Stă faţiă cu ruşinea şi o nesocotesce.

OVIDIŢ, rugător

O! nobilă Princesă, o! suflet inzeit,
Ascultă rugăminta acelu osindit.

IULIA, decisă

Nu.

OVIDIŢ

Mintea mi se perde sub crăncena mustrare.
In numele iubirei implor a ta 'ndurare.
Fugi.

IULIA

Nu.

(Glasuri după cortină mai apropiate)

OvidiŢ.

OVIDIŢ, desperat

Eată-î!.. Nu vrei? decî îŢi ordon.
Nici pată pe-a ta frunte nici pe al Romei tron.

(Iulia surprinsă de tonul poruncitor a lui OvidiŢ
pleacă capul. OvidiŢ o apucă de mână cu violenŢă şi ese
cu dînsa pe uşa din dreapta. — Îndată, după plecarea lor,
cortina din fund se deschide, lăsând a se vedea masa
din trichinium şi oaspeŢii ce vinŢ în salon.)

SCENA III.

ACTEA, CHLOE, TYNDARIS, GLYCE, in splendide
costumuri. — COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS şi alţi
patriciani veseli şi puţin ameţiţi.

ACTEA

A dispărut OvidiŢ, s'a dus leul orgiei
Şi ne-a lăsat aice cu drojdia beţiei. (arată pe băr-
baŢ cu dispreţ)
PriviŢi-l, sorioare, cum şovăesc mergend.

TYNDARIS, riŢend

Să juri că-l bate vîntul.

TIGELLIUS

SciŢi voi ce-mi trece 'n gînd?

TOŢI

Ce ? ce ?

TIGELLIUS

Să dăm foc Romei.

COTTA

Ba nu, alta mai bună.
In Circ se facem praznic cu fiarele 'mpreună.

CLEVETIUS

Ba, se le dăm pe Cesar hrană..

TOTȚI, rișând

Și mai bun plan.

ACTEA

Dispare zilnic faima stomahului Roman!
O singură amforă de vin mai generos
Invinge azi pe-un tînăr și îl restoarnă jos.
O! tinerime tristă, bastardă, 'n decădere! (curteza-
nele rid)

COTTA

Cum vreți până la urmă să mai păstrăm putere
Când vinul și frumsețea ne varsă foc în sîn?

ACTEA

Se stinge lesne focul movilelor de fin...
De voi e numai vorba și lauda pompoasă.
Sînteți uscate plante nevrednice de coasă.
Aveți în vine lapte, nu sînge de strebuni.
În lături pitici vesteți, născuți în șapte luni.

COTTA

Ce mîndră ești, Actea, în juna ta pornire
Când ea pe noi revarsă a sa desprețuire!
Îmi plac în gură dulce accente de furor.
Pe fruntea mea cad ele ca frunzele de flori.

TYNDARIS

A! șerpi de lingușire, cum scîți pe nesimțite
Din noi să faceți lesne victime... fericite!

COTTA

Ah! scumpe 'nșelătoare, cum rideți de bărbați!

CHLOE, riđend

Bărbaților le place să fie... înșelați.

COTTA

Femeilor le place să rupă 'n nepăsare
Și inima ce crește și floarea ce resare.
Dar dacă-ai vrea, Actea, să nu riđi când îți spun
Că te iūbesc, aș trece 'n Empireu.

ACTEA, întorcēdu-ī spatele

Drum bun...

CLEVETIUS, riđend

Ha, ha, ean admirațiī, ha, ha, ce parodie
A scenii lui Horatiu cu gingașa Lydie.

SCENA IV.

PRECEDENȚII, BARRUS sculāndu-se de la masă, vine
in scenă șovāind

BARRUS.

Trăit-am ieri? să poate;.. trăivoiu māini? nu sciū.
Dar azi am trăit bine; me simt par'că mai viu.

ACTEA

Ha, eaca Barrus !

TYNDARIS

Hercul.

CLEVETIUS

Cu muşchiî seî de aţă.

CHLOE

Apollon.

GLYCE

Eros.

CLEVETIUS

Vultur clocit in ou de raţă.

BARRUS

Destul ! de-a voastre daruri nu vreŭ se ve dispoiu.
Eu sînt Pontif ! in sinumî port zeul cel de soiŭ,
Pe Bachus drăgălaşul !... Golit'am o amforă
Ce-a pus pe fruntea nopţii lucire de-auroră
Ş'acum me cred in Olymp vedënd cu ochiî mei
Pe Iuno, pe Minerva, pe Venus ... cu al seî.

(Arată curtizanele)

Ce grup ! ce scump tezaur de forme-a tinereţii !
Sînteţi cu toate demne de premiul frumseţii.
Cui se dau merul oare ? (Scoate un mer din buzunar. —
Curtizanele intind mănile ca se priimească merul)

Stați să gândesc adinc.

(oferă merul Actei) Cui? ție.

(oferă merul Chloe) Tie.

(oferă merul lui Tyndaris) Tie... Ba mie, și'l
mănânc.

(Mușcă din mer. — Patriciani rid.)

CURTIZANELE, indignate, se depărtează de el

A!

BARRUS

E cam acru merul.. Voi Aspazii de frunte
Ce faceți peste inimi și pungi o largă punte,
Priviți: sînt june, tare, isteț, jigăt, frumos,
Chiar Paris in flință. (tragic) Și însă ce folos!
Aș vrea să mor, o credeți? căci viața-mi pare
seacă.
Puah! ghiftuit de toate, desgustul me ineacă.

ACTEA

Cum?. să ne lași in lacrimi?

BARRUS

O! dar căci mie destul
De lume.

CLEVETIUS

Mistuesce cam greu când e sătul.

BARRUS

Clevetius, răspunde, așaî că am dreptate?
Stomahul și averea ne sînt azi ruinate.
Eu nu mai am nimică; tu ai ceva?... dar rid
Căci mîini în ziori de zioă am gînd să me ucid.

CLEVETIUS

Ucide-te, i bite; ii face, ze , prea bine.
 i tu să scapi de lum   i ea, Barrus, de tine.

BARRUS

A! mulţemesec, amice, de sfatul ce mă-ai dat,
Deci lasă-me 'n extremis s - i da   i eu un sfat.
E  i lacom; pune capet acestei poftă slute
Ce te-a 'ngr  sat, privesce, de seameni cu o bute.

CLEVETIUS

Be ie fericită!. Me vede imp tr it.

BARRUS

Dar bute care-o umple veninul otrăvit.

(To i rid. Clevetius incepe a se supăra)

E  i tr ndav, cu b de vi  uri, b tr n, cam smuls
de pene,
 i cine-ar putea crede?. Aler i după sirene!
Mai bine f  odgoane de vânt sau de nisip
Dec t s - i cerc  norocul cu ele.. Tu ai chip
Nurli , plinu   i rumen ca persica gustoasă,
Ai nuri ch ar de bachant , nebună, voluptoasă.

Rotund eşti ca bobita ce s'a umflat de must
 Şi pelita-i plesnesce la ploii.. Al cap ingust
 Şi o guriţă largă ca o ciupercă veche.
 Când rizi, te musci cu dinsa de nas şi de ureche.
 Amice, te păstrează ca un specimen rar
 De tot ce-î in natură mai estraordinar.

(Toţi rid)

ACTEA

Portretu-i de minune.

CLEVETIUS, luî Barrus

Obraznică dărdală!

BARRUS, atins

Ce? uiţi că-s Hercul?

CLEVETIUS

Hercul?. Vai de a ta Omfală!
 Lămie stoarsă, grier svintat, sarbed moroiu.

BARRUS, suflecându-şi mănicile

Veđi tu aceste braţe?... De-aş vrea... însă nu vroiū.
 Mănia me sluţesce şi gatiţa mi-o uscă.
 (măret) Nu se restoarnă-un munte ca să turtească-o
 muscă.

Te las încă pe lume să tiriî trupul teū.
 Eū măini, gândind la tine, otravă am să beū,
 Saū poate-mi voiū deschide in bae patru vine.
 (cu induşire) De m'ai iūbi, Clevetiū...

CLEVETIUS

Ce ?

BARRUS, stringend la pept pe Clevetius

Ai muri cu mine.

ACTEA

Clevetiū, n'ai ce face, mergi se mori.

CLEVETIUS, respingend pe Barrus

Esti nebun ?

BARRUS, cu dispreț

Adio dar; esti numai de viață demn și bun.

ACTEA, cu o jale prefăcută

Adio deci !

CHLOE, asemine

Adio !

GLYCE

Adio, scump teaur !

TYNDARIS

Adio !. Noi te-om pune in sarcofagiū de aur,

BARRUS, plângend

Adio, merg in haos! (se duce până la uşă) Ba nu,
decat sş mor,
M'am resgândit, mai bine me fac gladiator. (se in-
toarce)

(Ris cu hohot)

SCENA V.

PRECEDENŢII, OVIDIŢ revine din dreapta

OVIDIŢ, palid

Amici!

ACTEA

OvidiŢ, vină s'asvîrlă un snop de raze
Pe-aceşti lihniŢi de istov cu sarbede obraze.
Dar ce ved?. ca şi dînşii eşŢi palid, aiŢrit.
Ce ai?

OVIDIŢ, nervos

EŢ?. Ţi se pare.. Sînt vesel, fericit
Şi vin sş rid de moarte cu risul nebuniei.
VeniŢi pe lângă mine, regină a veseliei,
Sş beŢ pe-a voastre buze nectarul plin de foc.

ACTEA

Venim cu fericire. (Curtizanele incunjură pe OvidiŢ)

COTTA

Ce om plin de noroc!

OVIDIŢ

Aşa-î!. din tinereţe me bucur de-a fi 'n lume
Scriind pe sinuri albe a lui OvidiŢ nume.
Amici! a noastre zile se sting ades in ziori.
E drept să le aştern m un lung covor de fiori.
 i s  gustăm estazul av nd pe cer un soare
 i pre p m nt femeea de-amor inspiratoare.

CLEVETIUS

Femeea?... rătăcire...

OVIDIŢ

Im  place-a rătăci
In lumea cea menită pe om a-l ferici
 i unde la tot pasul cu farmec sc nteeaz 
Zimbirea de femei ce vie ta luminează.

COTTA

Pygmalion ca tine inamorat, artist,
Nebun de Galatea...

OVIDIŢ

 i cum vre i se-  resist
C nd darnica natură  -a dat ca la o soră
O formă-atrăgătoare  i albă de amforă,

Un glas care pătrunde și varsă, dulce dar !
 Urechei armonie și inimei nectar,
 Un sin cu două cupe rotunde, adorate,
 Din care sorbi și viața și dulcea voluptate.

ACTEA

Poete, peste inimi tu cum să nu domnesci
 Când știi atât de bine să ne adimenesci.

CLEVETIUS

Serman poet ! ajuns-ai în tristă nebunie !

OVIDIU

Voți rideți ? risul vostru e ris de comedie.
 Toți voi sînteți ca mine supuși femeii, sclavi,
 Dar faceți ca fricoșii ce vreți se pară bravi.
 Eu le iubesc pe toate ș-aș vrea pe toate ele
 Să le confund într'una, să fie toate-a mele !
 Pîn' la sfîrșitul lumii, lungind al vieții fir,
 Aș vrea, câte s'or nasce, cu drag să le admir
 Căci eu iubesc în ele acea divinitate
 Ce viața ne-o urzesce cu zile incantate
 Și leagă faptul vieții cu apusul ei măhnit
 Prin lanț în infiorire de-amor fără sfîrșit.

CLEVETIUS, sarcastic

Dar timpul nu-ți șoptesce, trecînd de bătrînețe ?

OVIDIŪ

Cât am simțire 'n suflet am parte de junete.
Iubesc căci am menire in veci ca să iubesc.
De sînt poet, talentu-mî femeii datoresc.

COTTA

Orî care-ar fi făptura-î femeea pentru tine
Posedă sevirșirea făpturilor divine?

OVIDIŪ

Dar!... tot ce altor oameni le pare un defect
In ochii mei lucește plăcut, vioi, perfect.
De-î mică, nu e mică ci astfel nimerită
Cât poate să încapă in inima-mî răpită.
E 'naltă? Văd pe Iuno cu mersul măiestos
Chemându-mî adorarea prin chipul ei frumos.
E gingașă? in minte-mî ea-î gingaș comparată
Cu trestia mlădie de zefiri legănată.
E brună? velul nopții, pe fruntea sa întins,
Ascunde 'nflăcărarea amorului nestins.
E blondă? Coama'î lungă in vînt filăitoare
Maestru se 'mpletește cu razele din soare.
E simplă? un ce tăinic me face să doresc
Natura-î adormită in brațe-mî s'o trezesc.
E vie? mă 'nviează: isteată? imî promite
Un drag și scump tezaur de zile 'nveselite.
Și astfel e, Ovidi, neprețuind nimic
Mai sus decăt femeea, mă 'nchin la ea și zic:
Mai dulce-î resuflarea din buzele copilei
Decăt aromul nopței sorbit de faptul zilei!

Ferice dar de omul setos de sărutări
 Ce soarbe fragezimea verginei resuflări !
 Ferice de acela ce 'n farmecul ei crede
 Şi raiū, dumnezeire in ea numai le vede,
 Căci soarele undesce lumina 'n ochii ei,
 Şi ea de nū-ar fi 'n lume n'am crede 'n Dumnezei.
 Decī adāmi tu, Actea, o cupă ne 'ncepută
 Ş'antei cu-a tale buze fierbinte o sărută
 Ca s'o deşert in fala sburdalnicei juneţi
 Şi 'n dragostea eternă a veselei frumseti.

ACTEA, presentându-Ŷ o cupă

Ovidiū, eată cupa.

OVIDIŢ

Lasat-ai tu să cadă

In ea a ta iubire ?

ACTEA

O ! dar, Ovidiū.

OVIDIŢ, luând cupa

Adă.

Acum, amici, ca mine durerile uitati
 Şi până'n ora moriei beţi vesel şi strigati:
 (declamă) Toarnă 'n cupa mea de aur
 Vinul roş ce 'mbărbătează
 Şi aprinde şi turbează
 Ca şi sângele pe taur.

Io Bachus! c nd oi  zice
Că 's sătul de vin  'amor
Pe-al meu cap din ceri pice
Trăsnetul fulgerător!

TO  , b nd

Io Bachus  i Venus!

SCENA VI.

PRECEDEN II. — IULIA, apare in fund pe estradă din
triuelinium

IULIA, cu glas tare

Noroc  i veselie!

OVIDI , sc p nd cupa din m n 

A! Iulia!

IULIA

Ovidi , f -mi parte la orgie.
Nepoata lui Octavi   e loc azi pintre voi,
Frumoase curtizane a Romei!

ACTEA

Pintre noi?

IULIA

Şi ea 'nvocând pe Venus, sub ochii zeităţei
Işi schimbă tronul splendid pe-altarul voluptăţei.

(Se coboară in scenă)

OVIDIŢ, apropiindu-se de Iulia, tulburat

O ! ceruri ! ştii tu bine ce faci ? ştii unde eşti ?

IULIA

Aice îmi e locul, aice te găseşti.

OVIDIŢ

Dar tu te perţi, copilă, desfiţi aspra furtună.

IULIA

O ştiu, mă perd, nu-mi pasă ; ne pierdem împreună.
Nu ne iubim ?

ACTEA, către amicele ei

Ce spune ?

IULIA

Şi dacă-al teu destin
Te duce la peire, eu fângă tine vin.
Vreă Roma să mă vadă, vreă Căsar să me scie
Tronând lângă Ovidiu in ultima-i orgie
Şi astfel dobîndindu-mi in lume dreptul meu
De a dispune liber de mine precum vreă.

(cătră curtizane) Deschideţi-vă rîndul, în chor sē se
'ntrunească

Cu voi, Lais a Romei, odrasla împărătească,
Şi-mi daţi o cupă largă de vin îmbătător,
Cu voi sē fac libaţiî nebunului amor!

ACTEA, cătră curtizane

Strigaţi cu toate: Evghe rivalei suverane
Ce se proclamă soră cu-a Romei curtizane.

CURTIZANELE

Evghe!

OVIDIŢ, atrăgēnd pe Iulia de-o parte

Ah! pintre ele, iubito, nu şedea.
Gândeşte-te la Cesar, din ceruri nu cădea.

IULIA, depărtāndu-se

Prefer azi chiar infernul, n'am teamă de nimică.
Remān;

OVIDIŢ, apucānd'o de mână cu violenţă

Nenorocito! perđi mintea.

IULIA, privindu-l drept în faţă

Ce? ai frică

De moarte?

OVIDIU

Frică ? mie ? ... A ! dacă ai decis
Se 'nfrunți ori ce osîndă pășind peste abis,
Să intri 'n gura lumii mai neagră, mai grozavă
Decât a unui șerpe cu limba de otravă,
Vină 'n orgia nopții voioși să ne-aruncăm
Și 'n cupele de aur norocul să 'necăm.

(esaltat cu desperare)

Amicilor ! dați sborul nebunelor avînturi !
Intunece-se mintea și ducă-se pe vînturi !
Și valurile mării înalțe-se 'n zenit
Și cadă, pe noi cadă tot cerul prăbușit.
Noi, imitând Satirii și datina cea veche
Să ne 'narmăm ferice cu-o gingasă păreche
Și fie-care facă-și un scut apărător
Din două brațe albe ș'un sin incântător.
A mea păreche eat'o, din cele mai alese,
Frumoasă, iubitoare, coronă 'ntre Princese.
Desfid cu dînsa 'n brațe pe Cesar și pe zei.
Plecați-vă toți capul și toate 'n fața ei,
Și tu, a mea iubită, tu dulce mea soție,
Inchinăte la Venus... De-acum ce-a fi să fie !

IULIA

merge în fața statuei lui Venus și ridicînd cupa declamă

Venus ! Zeea voluptății,
Varsă 'n mine focul teu
Ca să las eternității
Falnic suvenirul meu.

Vieaşa noastră e divină,
Cerul nostru e senin
Când de spume-î cupa plină
Şi de-amor sufletul plin !
(Se aude un sgomot de pasurî afară)

OVIDIŢ

Ce sgomot se aude ? ... Mergî Cotta şi vedî, cine ?.

COTTA

(se sue pe estradă şi privesce în dreapta, sperieat)

E însuşi Cesar ! Cesar !

TOŢÎ, ingroziţi

August ? A !

COTTA

Eată-l vine !...

OVIDIŢ

Ah ! Iulie, fugi grabnic ; amicilor fugiţi,
Lăsaţi-me-aici singur.

IULIA, (cu glas poroncitor)

Nu, staţi, nu ve clintiţi.

(în fund apar Lictoriî care precedă pe August)

SCENA VII.

PRECEDENȚII, AŬGUST, MECENA, LICTORI.

AŬGUST, pe estradă

Aice-! eat'o!.. fica Cesarilor cădută
In lupanar la rîndu-î, și 'n veci de-acum perdată!
O! lume 'nchideți ochii, o! cer te-ascunde 'n nori
Să nu veți tu ca mine...

IULIA, îndrăzneată

Ce ?

AŬGUST

Cum me desonorî!

Cum Roma devenit-a lagum de putređime
Ce 'nfectă și altarul ș'a tronului națime.
Rușine! degradare! miserie! gunoiu!
Vaî! aquila Romană e roasă in noroiu
De vermi! Ea cătră ceruri, murind, ochii țintesc
Spunendu-le ca Roma ca dinsa putređesce.
Grozavă decădere!.. a fi Romanî, nepoți
De cei mai falnici eroi ș'a deveni iloți!
A fi de-acelaș sânge cu 'nvingători de-o lume
Ș'a geme sub povara mărețului lor nume!
Ce ziceți, umbre sacre, gigantici luptători,
Tu Romulus, tu, Remus, ai Romei fondatori,
Privind acești nemernici ce zac in infamie,
Nedemni de libertate și copți pentru sclavie!

A c  r br  , in   ara batr  nului Tarquin
 Nu poate să ridice dec  t un teas de vin
 Pe c  nd strebuna spadă d   reg   umilitoare
 Le stă cu umilire c  lc  t   sub picioare!
 Dar nu, nu se va zice ca judele suprem,
 A  gust, permis'a Crimei să poarte diadem
    'n Roma lui virtutea se fie nimicit  .
 (cătră Ovidi  ) Tu, coruptor infame. (Iulief)    tu ne-
 norocită,
 Ecsilul vecinic fie al vostru crunt martir!

MECENA

A  gust, ertare.

TOT  , umilă    rug  tor   afară de Ovidi      Iulia
 Cesar!

A  GUST, ar  t  nd pe Ovidi  , ca se-l aresteze
 Lictor  !

OVIDI  , fa   cu A  gust

Crunt triumvir!
 Tu-  -ai proscris amic  , cop  i te   chiar... fie!
 La r  ndu-   viitorul pe tine te-a proscerie.

A  GUST, lictorilor

La Tomis intre barbar   s   moară neertat.

IULIA, imbrățișând pe Ovidiu

Trimite-ne 'mpreună pe țermul depărtat.
Nu me despart de dinsul.

OVIDIŪ, strângând'o la pept

O! scumpa mea iubită!

IULIA

O! scumpul meu Ovidiū!

AŪGUST

Lictori... (face un semn)

(Lictoriī apucă pe Ovidiū și-l trag de-o parte. Iulia vrea se'l urmeze)

AŪGUST

(smuncesce pe Iulia din brațele lui Ovidiū)

Prostituită!..

(Iulia scoate un răcnet dureros și cade în brațele lui
Mecena, toți rămân încremeniți. — Tabloū).

(Cortina cade).

ACTUL V.

La Tomis.—O cameră cu mobile simple.—În dreapta, planul întâi un horn cu vatră în care arde focul.—Dincolo de vatră un pat roman, lângă el o masă mică cu manuscrite și tăblițe de ceară. — În stînga o fereastră largă, prin care se vede portul și în depărtare dealuri acoperite cu zăpadă.—În fund ușă.

SCENA I.

SARMIZA, DAVA, CĂTE-VA FEMEÎ SARMATE.

(Vînt mare afară).

SARMIZA, pe un scăunăș lângă vatră ațîță focul.
Ce crivăț! Ce furtună! cum văjie prin horn!

DAVA

Bătrîna earnă albă mereu suflă din corn,

De șapte nopți și zile, ca lupii din răstoace
In Tomis se s'adune pe ghiată și se joace
La nunta ei cu gerul.

O FEMEE

Au nun viscolul orb.

ALTA

De frig in cuiburi crapă și ouele de corb.

DAVA

Grozav timp!.. Nu țin minte să fi vezut vr'odată
Așa cumplită eamnă, furtună-așa turbată.
Să crezi sfârșitul lumii!.. Și bieții de bărbați
Se luptă-acum sub ziduri cu Geții ne'mpăcați,
Care-au trecut calare pe Istrul prins de ghiată,
Și 'nconjură orașul... (s'apropie de fereastră)

Ei se zăresc prin ceață
Precum un cârd de vulturi la prăda lor sburând
Și zidurilor noastre cu toți navală dând.
S'aude 'n câmp, departe, nechezuri sunătoare
Și larmă, raget, vuet de roți scârțiitoare
Și 'n aer vâjiiul de malduri de săgeți;
Dar nu ne pasă noastră de fiarele de Geți
Când astăzi chiar Ovidiu s'a dus chiar el, Romanul,
Ca să comande gloata Tomiților.

SARMIZA

Sermanul!

DAVA

De ce oftezi, Sarmiză? La Gettor te gândești?
N'ai grijă, el e tiner, viteaz și tu-l iubești.
N'are ce face moartea cu el.

SARMIZA

Așa e mamă,
Dar oaspele Ovidiū... Oh! pentru el m-e teamă.
Slab, suferind și gingaș, el încă nu-î deprins
Cu-a noastră climă aspră. La față pare stins,
De-abea stă pe picioare, cu greu se mai resuflă,
Ș'acum el e 'n zăpadă sub crivățul ce suflă.
S'a fi sleit într'însul și măduva din os...
Me duc să-î dau să bea vin fierț și călduros.
(Iea un ulcior dela foc)

DAVA

Drăguța! 'l-ingrijește intocmai ca pe-un tată
Și el o adorează ca pe-a lui inasă fată
Căci seamănă a avea cu-a sa copilă.

SARMIZA

Dar,
Și astă-asemănare cuprinde scumpul dar
De-a alina în treacăt cumplita lui mahnire.
E rar când pe-a lui față lucește o zimbire,
Ș'ori cine-l întâlnește își pleacă fruntea jos
Căci sub durerea 'naltă e chipul maiestos.

DAVA

Aşa-i' el te uimeşte, şi graiu-i cu plăcere
L'ascultă curgând din buze-i ca cea mai dulce miere.

SARMIZA

Il roade dorul ţerii de când el a plecat
Din Roma... Vai de omul pe lume 'nstrăinat!
El este zi şi noapte muncit de-a lui gândire
Ce 'n lumii de întuneric pătrunde 'n rătăcire.
Când vine primăvara şi câmpul e 'nverzit,
Atuncea mai cu seamă OvidiŢ e măhnit
Căci urmăreşte jalnic cu lungă lui cătare
Pe valurile mării corăbiile 'n zare,
Şi nori şi păsorele ce vin din ţeara lui...
O credeţi?... recunoaşte suflarea vântului!
Atunci el pleacă ochii, suspină greu şi plânge.
I-e dor, i-e dor de ţeară şi inima-i se frânge.

(Vuet de glasuri afară)

Dar ce s'aude-afară? (ascultă) E svon îngrozitor.
(ese)

DAVA

Puternice Zamolxis, ne vină 'n ajutor. (Sarmiza re-
vine iute)

FEMEILE, speriate

Ce-i?

SARMIZA

Veste bună—OvidiŢ cu-aŢ noştri într'o clipă
Respins-aŢ năvălirea ş'aŢ pus-o în risipă.

Toți Sciții fug, toți Geții luați de goană fug,
 Și Gettor cu Tomiții din fugă îi distrug.
 Acum a noastre cete revin triumfătoare.
 Furtuna trece, Tomis e azi în serbătoare !

ACTUL II.

PRECEDENȚII, OVIDIŪ, SARMIS, LOGUITORIÎ DIN TOMIS

OvidiŪ apare slab, ostenit, înghețat, cu părul sur și
 înaintează încet, cuprins de florî.

POPORUL

Ura ! Ura ! trăească Romanu 'nvingător !

OVIDIŪ, in parte, obosit

Zadarnică urare !..

SARMIS, luî OvidiŪ

Mărețe luptător !

Poporu-ți hărăzește onorul cel mai mare,
 Coroane de verzi lauri.

OVIDIŪ, in parte

Coroane funerare !

(Cătră popor) Amici ! Voi luî Zamolxis ofranda o
 'nchinați,
 Depuneți-o 'n altaru-î, la templu-î alergați.

El ne-a condus la luptă, el e triumfătorul,
Luî se cuvine ruga, mărirea şi onorul!

POPORUL

La templu!

SARMIS

Fală ție, OvidiŢ, şi noroc!..
(Ese cu toţi prin fund, afară de Sarmiza)

SCENA III.

OVIDIŢ, SARMIZA

OvidiŢ cuprins de fiorî cearcă a se apropia de vatră

OVIDIŢ

Noroc şi fală mie?... Mai bine-un pic de foc...
Din tălpi şi până 'n creştet imî trec fiorî de moarte,
Picioarele 'ngheţate nu pot sê me mai poarte.
Sarmiză, vină, dragă... dă-mî sprijin braţul teŢ.
(Sarmiza il susţine ca sê s'apropie de vatră şi trage un
jilţ in partea foculuî).

SARMIZA

Aşează-te pe scaun... Aşa... Cum te simţi?

OVIDIŢ

ReŢ.

(IŢî întinde mâinile tremurând spre vatră)

A ! bun e focul !... dulce pătrunde el în vine
 Ca glasul mîngăerei în peptul cu suspine.
 Amic răpit din ceruri de divul PrometeŢ,
 EŢî cel mai scump tezaur plătit cu chinul seŢ.
 Tu ne dai tot : lumină Ţi veselă căldură,
 Ţi el, legat pe-o stîncă de Joe 'n a sa ură,
 Sub cîngi de vultur rabdă martirul cel deplin...
 (trist) AŢa-î decretul aprig al orbului destin...
 Tot omul ce se 'naltă, supus e la cădere...
 Invingător ? mărire !... Invins ?... ingenunchere !...

SARMIZA, în parte

În gîndurile-î negre el iar s'a adîncit...
 Cum tremură !... la faţă cît e de istovit !...

(Î presintă un teas de vin fert)

Bea vinul ist ferbinte cu miere 'n jumătate,
 Din pept-alungă frigul Ţ'aduce sănătate.

OVIDIŢ, luînd teasul Ţi bînd

A ! me simţesc mai bine... Ades tu te-ai spus
 Săgeţilor duşmane în cîmp, Ţi mi-ai adus
 O caldă beutură pe cînd, alb de zapadă,
 Luptam sub asprul criveţ cu-a Geţilor gramadă.
 O ! lume ne 'ntelesă !... Din Roma alungat,
 Nicî o înduioşare în urmă n'am lasat

Ş'aice, pe-aste ţermuri selbatice, mortale,
 O gingaşa străină de mine-î este jale!..
 Ah! vină lângă sinu-mî, de-aproape să-mă vorbeşti,
 Să te privesc de-aproape cu ochii părinteşti,
 Tu care pentru mine inlocueşti, copilă,
 Pe fiica mea iubită, pe gingaşa Perill .
 Sermana! 'nstreinat  departe, lângă Nil,
 Ea mă-a lipsit din braţe in ora de exil.
 Şi va! n'am avut parte in cruda-m  desperare
 De-a ei m ng etoare şi dulce s rutare.
 (Sarmiza pl nge. Ovidi  o dism ard  pe obraz cu m na)
 Tu pl ng , Sarmiză drag , tu pl ng ? .. Perilla mea
 Ca tine cu durere mult ar fi pl ns şi ea
 In noaptea cea fatală de jalişte adincă,
 Pe care 'n or  ce noapte o ved ş'o reved încă.

SARMIZA, duios

St p ne!..

OVIDI , scoţ nd un vaet de durere

Ah!

SARMIZA

Ce este?

OVIDI 

In piept ici am simţit
 Trec nd ca o săgeată cu v rful otrăvit... (mică pauză)

Lictorii de acasă veniră sē me iee
 Şi ca pe-un om de crime osindei sē me dee.
 Sub trista rază-a lunii plangēnd şi suferind,
 Plecaiū cu moartea 'n suflet prin lume pribegind.
 Trecuiū şi câmpi şi dealuri şi mări, tēmpit de
 minte,

Mergēnd tot inainte, 'nainte, tot 'nainte.
 Până ce-am pus piciorul pe acest pămînt pustiū
 In care mī pregătise exilul un sicriū...
 Şi eată-me aproape de pragul veciniciei!
 Pe dînsul numai pierē amarul nostalgiei.

SARMIZA, in parte

Cum suferē!

OVIDIŢ

Ştii, dragă, ce țeara-î țeara mea?
 Tu meritaî, Sarmiză, ca sē te naşti in ea,
 Atāt e de frumoasă şi de 'nveselitoare
 Cu sinu-î dulce, verde şi poleit de soare,
 Cu proaspătul seū aer de vîeaţă dātător,
 Cū-a sale vii isvoare pe câmpul roditor,
 Cu florile-î deschise, cu fructele-î de aur,
 Cu al naturei blānde in veci mānos tezaur!
 In dulcea Aūsonie cu nume-armonios,
 Lin curge riul vieţii sub soare luminos,
 Cu drag el se strecoară prin rediuri vnetoare
 De cāntice voioase, de şoapte uimitoare,
 Şi pe mişcarea lină a mării de smarald
 In care la lumină copilele se scald...

(infiorându-se) Aice-î intuneric, tristeţă necurmată !
In loc de flori, zăpadă... şi marea-î îngheţată !

(arată fereastra)

Privesce prin furtuna ce viscolă sub cer,
Să pare că vîzduhul chiar tremură de ger !
In nori se sue corbiî să vadă alba earnă
Cum vine pe câmpie troene se aştearnă,
Şi luptă greu cu vîntul cumplit, vîjiitor
Ce ca pe frunzi uscate îi spulberă din sbor...
Dar ce ved ?.. două vase cu pînzele latine
In port, colo... De unde-s ?

SCENA IV.

OVIDIŢ, SARMIZA, GETTOR şi mai pe urmă IBIS

(intră prin fund)

GETTOR

Sarmiză !

OVIDIŢ

Cineî ? Cine ?

GETTOR

Eû, Gettor ; dela goană acum am revenit
Ş'aduc un rob.

SARMIZA, s'apropie de Gettor

A ! Gettor, pe frunte eşti rănit ?

GETTOR, vesel

M'a indrăgit in luptă o sabie duşmană
Şi'n semn de-a ei favoare m'a dăruit c'o rană.

SARMIZA

Te doare reŷ?

GETTOR

Nu.

OVIDIŢ, privind la Gettor

Gettor, m'e drag cum te rosteşti.
Unde ŷi-e robul?

GETTOR

Eată-l! (aduce pe Ibis)

OVIDIŢ

Ce? Ibis!. Rob tu eşti?

IBIS, posomorit

Eŷ.

OVIDIŢ

Tu aici? tu 'n vleaŷă?

IBIS

Aăgust me urgisise
Şi, fără nici o vină, se mor imi poruncise.
La ordinu-i năprasnic n'am vrut să me supun,
Căci mai ânteî de toate aveam să me resbun.

OVIDIŢ

De cine ?

IBIS

Chiar de tine căci ura mea tot cresce...

OVIDIŢ

Cum ? duşmănia 'n tine şi astăzi mai trăesce ?.

IBIS

Dar ? Şi va fi tot vie cât fi-vom amëndoi
Pe lume... Ura umple vėzduhul dintre noi.

OVIDIŢ

Nu, Ibis ; exilatul când vede-un om din țeară.
Chiar duşman fie, ura-i o lasă ca se piară,
Şi 'ntinde cu drag mână zicend cu glas uimit :
Fii in aceste locuri, o ! frate, bun venit !

IBIS

Nu vin din Roma ; frate nu vreă se fiă cu tine,
Tu nu-mi inspiri, Ovidiă, decăt simțiri haine.

GETTOR, făcând un pas

Mişel !

OVIDIŢ, luî Gettor

Tăcere, Gettor ! (luî Ibis) De unde vii acum ?
Şi cum tu rob ajuns-ai ?.. Răspunde 'n pace.

IBIS

Cum ?

Ascultă... De şi Gettor un semn numai aşteaptă
Ca unui rob din luptă se-mi tae mîna dreaptă,
De şi a mele vorbe aî se aprindă 'n sbor
Furoarea ta cumplită, setoasă de omor,
Voesc, rizînd de viaţă în ultima-î clipire,
Se-ţi spun c'am fost unealtă l'a ta nenorocire.

OVIDIŢ

Tu ?

IBIS

Îţi aduci aminte de timpul depărtat
Cînd pleba sgomotoasă în strade-a insultat
Pe Iulia, nepoata lui Cesar?... Eu plătisem
Insulta, şi complotul cu bani îl pregătisem
Din parte-ţi.

GETTOR

Infamie !

(vrea se s'arunce pe el, OvidiŢ il opreşte c'un gest)

IBIS

Așteaptă încă... Eă
 Am întărtat pe Cesar, pîrând amorul teă
 Cu Iulia, și astfel avëndu-l de complice,
 Din culmea fericirei te-am aruncat aice.
 Ți-am otrăvit nectarul din cupă, dar am vrut,
 Perdënd eă pe Corina, se fiă și tu perdut.

OVIDIU

Din inima-ți vrășmașă ai stors, zimbind, amarul
 Și fără de muștrare tu mi-ai umplut paharul,
 Om reă și fără suflet!

IBIS

Dar tu fost-ai muștrat
 Când dragostea Corinei din sinu-î mi-ai furat?
 Ascultă tot: In urmă, cu-o dreaptă așteptare
 Dorind ca să me bucur de mizera ta stare,
 In Dacia fugit-am pe-ascuns, la Cotizon,
 Ca să te am aproape sub ochi, in orizon,
 Și prin a urii mele dibace uneltire
 Pe Geți condus-am insumi la-a Tomii năvălire,
 Sperând să fac din tine, fiind invingător,
 Un sclav, pe brânci, in țernă călcat d'al meu picior
 S'ajuns in cea mai tristă ș'adincă degradare...

OVIDIU

S'ai dat o vîeață 'ntreagă pe-un dor de resbunare?..

Orb! in mormînt de ură tu însuşi te-ai închis. (ride)
 A!.. Sub a mea povară sînt anî de cînd n'am ris.
 Sermane!. Conştiinţa-ţi de intuneric plină,
 Precum o neagră buhnă fugit-a de lumină....
 Şi vezi cum a vrut soarta, rizînd de planul teŢ,
 Să fim, nu sclav eŢ ţie, dar tu, tu sclavul meŢ!

IBIS

Sclav insă a ta soartă e 'n mîna mea cuprinsă.
 Nu crezi?... Tu ştii ce luptă de mult este aprinsă
 Intre Romani cu Dacii.. AŢgust pe-al morţii pat
 N'a vrut să lase 'n urmă-i un duşman ne'mpăcat,
 Ş'al Dacilor nou Rege, condus de-a mea povaţă,
 Cerut-a de la Cesar ca să te erte 'n viaţă.
 Ertat eşti tu, OvidiŢ.

OVIDIŢ

Ertat ?

IBIS

Ş'acuma poţi
 Să te re'ntorci la Roma; eşti aşteptat de toţi.
 Cu braţele deschise, şi'n semn de serbătoare
 AŢsonia 'nflorită te-aşteaptă cu-al ei soare.

OVIDIŢ, palpitînd

EŢ să me'ntorc?... O! ceruri!... Ce zic? me'nşeli
 amar.

OVIDIŢ

IBIS

Sigilul lui Octaviu tu il cunosci ?

OVIDIŢ

O ! dar.

(Ibis desfăşură un pergament sub ochii lui Ovidiu)

IBIS

Privesce, eată'l ! eată'l pe-acest papyr .. Cetesce

OVIDIŢ, cetind

„Ertare lui Ovidiu !“ .. A ! mintea mi aiuresce.
Sint liber, liber ! .. dămi'l decretu 'mperătesc.
Vroesc să plec indata.

IBIS, cu zimbet infernal

Vroesci ? .. eu nu vroesc.
Ţi-am spus că astă mână cuprinde a ta soartă.
Corina-i moartă !. fie şi libertateai moartă !
(aruncă papyrul in sobă)

OVIDIŢ, desperat

Ah ! barbar, ce lovire in inimă m'ai dat !.

GETTOR

A ! fiară 'nveninata !

OVIDIŢ

IBIS

Acum m'am rosbunat!
Cu mine fă ce-ţi place; aştept a ta lovire.

OVIDIŢ

Te-ai coborît prin faptă-ţi mai jos de omenire.
Nu meriţi nici osindă, nici milă chiar, nimic
Om crunt, pentru-o lovire din parte-mi eşti prea mic.
Purta-vei pe al teu nume eterna inferare.
Mergi... fugi!

GETTOR

Il laşi?

OVIDIŢ

Când omul pogoară spre mormînt
Cuvîntul de ertare e ultimul cuvînt.

(Ibis ese cu fruntea plecată)

Acum Sarmiza, Gettor, veniţi ici lângă mine.
Privirea voastră 'mi face plăcere şi mult bine.
Voi ve iubiţi în floarea juniei şi zimbiţi
Cu veselî ochi la ceruri.. Copii, fiţi fericiţi!
Şi când în calea voastră veţi întelni morminte
De caînicul OvidiŢ aduceţi-ve-aminte.

(Rarmiza şi Gettor se apropie de OvidiŢ şi îi
sărută mănecile)

Sînt ostenit... Ve duceţi în port şi cercetaţi
Dela străinii astăzi în Tomis desbarcaţi,

Din care parte a lumei vin vasele uşoare
Şi dacă pentru mine nu aŢ vre-o scrisoare ?

(Sarmiza şi Gettor oprindu-se la uşă)

GETTOR

Mergi tu la port, Sarmiză, eŢ după robul meŢ.

SARMIZA

Cum ? L'a ertat OvidiŢ...

GETTOR, scoţând un pumnar

Dar nu l-am ertat eŢ.

SCENA V.

OVIDIŢ

Sînt singur... e mai bine; pe marginea de vîceată
Cu moartea voesc singur sŢ me găsesc in faţă.
S'apropie sfîrşitul... cu ochiŢ păingenit
SŢ mai admir cerescul abis nemărginit.

(S'apropie şovăind de fereastră, se reazemă de ea
şi privesce in departe)

In orizonul tăinic, prin a zăpadei valuri
Ved Roma ce se 'ntinde pe şapte 'nalte dealuri,
Cu templuri mari, cu Circuri, cu Forumi spaţioşi
Şi pretutindenŢ statuŢ de oameni glorioşi.

Tot ce-a fost mare, nobil, model in omenire
De-amor pentru virtute, de-a patriei iubire
Sub chipuri făurite in bronz neperitor
Domină 'n nemișcare poporul mișcător,
Și gloria-i aclamă cu voce triumfală.
Poetii sint cu dinșii... Ear eă?... Soartă fatală!

(se apropie incet de masă)

Te naști, te crești un geniū; in sborul teū inalt
Aspiri să ieī, pigmee, Olimpul cu asalt.
Daī lumei ce te-admiră o singură clipită,
Intreaga ta comoară din inimă-ți undită,
Și care e resplata mărețului teū dar?
Amara nepăsare! Exilul mult amar!

(luând manuscrisele de pe masă)

Copiii mei, voi Tristii și voi Metamorfoze,
Și tu Arta iubiroi... Ce mândre-apoteoze,
Ce lauri vē așteaptă in timpii viitori?
Paingănul urzi-va pe voi invēlitori.
Și eū, căzēnd in haos ca grindina in marea,
Avea-voiū douē giulgiuri, și moartea și uitarea!

(se pune pe jilt, obosit, și ia de pe masă o tăbliță
de ceară)

Fie ce-a fi de-acum... om sint... un paiū in vēnt...
Sē cerc încă odată pe lira mea sē cānt.

(scrie pe tăbliță cu stiletul, declamând)

„O! Soare, veselie, isvor de 'ntinerire,
„A lumilor podoabă, a cerului zimbire,

„OchiŢ splendid care 'n tine oglinzi tot universul,
„Tu Iuliei Ţi Romei pe raza ta du-mi versul.(slăbind)
Pe raza ta... du-mi versul... pe raza...

(adoarme cu capul rezemat pe braţ)

SCENA VI.

OVIDIŢ, IULIA, SARMIZA, intră prin fund

IULIA

Tu mi-ai spus

Că-i aici ?

SARMIZA

Dar...

IULIA

Unde-i ?

SARMIZA

Colo pe jelt s'a pus

Să caute odihnă.

IULIA, in parte

Mi-s minţile perdute

Şi tremur de uimire. (Sarmizei) Ce face ?

SARMIZA

Doarme.

IULIA

Du-te.

(Sarmiza iese)

SCENA VII.

IULIA, OVIDIŢ

IULIA, se aproprie de OvidiŢ şi-l priveşte
oşerindu-se

El e?. Cum? El? OvidiŢ? Acesta-î? Nu mă înşel?
O! Ceruri! un cadavru apare'n ochi-mi... El
Pe care-odinioară cu-o tainică ardoare
Văzutu-l-am la Roma în toată-a lui splendoare?
Crunt destin! Cum sperasem aici să-l întâlnesc
Şi cum... durere cruntă!... în ce stare-l gădesc!
Nu pe al meu OvidiŢ din timpul strălucirei,
Dar spectrul său!.. un spectru în ghiarele peirei,
Slab, palid, pe-a lui frunte purtând asprul sigil
Înfîpt cu ne'ndurare de crâncenul exil. (cu furie)
O! Cesar Aŷgust, fiară odată 'ncoronată,
Nu poate chiar infernul să-ţi dee o resplată
Mai lungă, mai grozavă decât a fi silit
Să veŷi pe-OvidiŢ astfel, de tine prigonit. (induio-
şindu-se)

OvidiŢ, fala Romei, OvidiŢ a mea fală,
 Il stringe 'n braŢe moartea, cumplita mea rivală,
 (plângend)
 Ţi eŢ ?.. Vai pe ce lume fiinŢa-Ţ rătăceŢe,
 Când Iulia-Ţ aproape Ţi el nu o simŢeŢe. (chemându-l)
 OvidiŢ!

OVIDIŢ

Ce glas? Cine-Ţ?... sînt prada unui vis?

IULIA

Nu, Iulia-Ţ cu tine.

OVIDIŢ, privind lung la ea

Tu, Iulia, mi-ai zis?
 Dar, tu eŢi umbră sacră... vîd forma ta divină.
 Venit-ai sî me mîngăi când soarele declină,
 Venit-ai mult departe, vai! după ani de dor...
 Te 'ntoarce iar la Roma Ţi lasă-me sî mor.

IULIA

Sî mori tu?... Nu se poate căt sînt eŢ lăngă tine...
 Nu-s umbră... me privesce, simte-a mea mână... Ţine.
 (ii apucă mână)

OVIDIŢ, tresărînd

O! Ceruri! dar, tu insăŢi, tu vîleaŢa mea. tu eŢi.
 (atrăgînd-o in braŢe)

La Tomis!... lângă mine!... Puteri Dumnezeiești!
Mi-ai învoit cu milă în ora de plecare
Să string în brațe viața-mi pe-a zilelor hotare.

(desmierdând-o plângend)

Ah! dulce, neuitată, stea vie, scump odor,
Tu patrie, tu Roma, tu glorie, amor,
Tu ești!... tu ești!... O! Venus, îndurătoare zee,
Aprinde-mi focul vieții din ultima-i scântee...
Dar ce zic? Inșiși zeii sunt surzi la al meu glas.
Ce-mi mai rămâne încă pe lume?... Abia un pas.

IULIA

Un pas numai, amice? De ce aste cuvinte,
Când viitorul vesel ne luce înainte
Cu-a sale dulci promiteri de scumpe desfătări?
Amorul nimicește a morții încercări.

OVIDIU

Amorul poate'n brațe-i tot cerul să cuprindă
Dar nu cenușa rece din nouă să o aprindă...
Din cale-i al meu suflet pe buze-mi s'a oprit
Să se 'ntâlnească-o clipă cu sufletu-ți iubit.
Grăește-mi, ah! grăește de nu vrei să-și ia sborul
Și pune moartea crudă în luptă cu amorul.
Abia, abia resflu... (arată inima) Me doare-aici cum-
plit.

Ah! Inima-mi slăbește.

IULIA

O! Nu, căci am venit!

Din recea nepăsare in fine deşteptat-am
Pe-amicii tei din Roma şi grabnic alergat-am
La Tomis, lângă tine, de aicea se fugim
Şi restul vieţii noastre iubind se-l mai trăim.

OVIDIŢ

Speranţa goală, oarbă!... sînt gata de intrare
In lumea unde-i umbră şi mic Cesarul mare...
Ani mulţi cu umilire la el m'am prosternat,
Rugându-l se me erte... şi el nu m'a ertat.
Curënd, ca dinsul umbră, voiü zice umbrei sale:
Octaviü, a mea moarte e pata vieţii tale.

IULIA

Aşa-î! Octaviü Cesar a fost ne'nduplecat,
Dar Roma te doreşte, cu fală aclamat.
Exilul lui Ovidiü va fi celebru 'n lume,
Legänd numele Romei cu a lui Tomis nume.
Ai suferit, destinul cu tine-a fost barbar,
Dar penra mine fost-a el mai puţin amar?
Opt ani eü, lepădată in lacrimi pe o stîncă
C'un singur trist tovarăş, durerea mea adîncă,
Trăit-am cum trăeste un val rătăcitor,
Cänd fărămat de maluri, cänd preschimbat in nor.
In ziori, in miezul zilei, in orele de noapte,
Am aşteptat din ceruri ale 'ndurării şoapte
Se-mi spue că urgia lui Cesar va cădea,
Că Iulia cu-Ovidiü iar, iar s'or revedea,
Şi iată-me acuma, o! lucru necrezut,
Aproape de Ovidiü!... Trecutul e trecut!...

Avuta-am zile negre? s'aŭ ŝters ca o părere
 Uit tot ca prin minune, exil, lacrimi, durere,
 Şi-mi pare că-s eşiăă dintr'un grozav mister.
 Te vŕd?... re'nviŭ ferice; te simt, mŕ naltŭ la cer.
 Priveşte, in extazu mŭ de gingaşa răpire
 Iau o transfigurare de indumnezeire,
 Şi-mi vine sŕ strig lumei: iubesc, iubesc, iubesc!
 Ovidiŭ e cu mine, nimic nu mai doresc.

OVIDIŢ

Dar eşti dumnezeire sub chipu-ŭi de femeie
 Şi farmecul teŭ poate iluzii dulci sŕ-mŭ dee.
 Ah! mai vorbeşte, spune-mŭ de timpul neuitat
 Când pe-amŕdoi amorul la sin ne-a adunat.

IULIA, in parte

O! Crud e de-a ascunde in ora de jălire
 Amarul trist din suflet sub buze cu zimbire,
 Şi de-a grăi ca mine de timpul fericit
 Când glasu-i plin de lacrimi şi sufletul sdrobotit.

OVIDIŢ

Itŭ mai aduci aminte de prima intălnire
 La Bajes, intr'o noapte?

(ascultă cu uŭmire, când reinviind, când slăbind)

IULIA

O! scumpe suvenire!

Era o noapte lină cu cerul instelat,
 Duios indemnătoare de vis indelungat.
 Febe, regina lumei, din faţa ei bălăe
 Lăsa, zimbînd, să cadă o ploae de văpae
 Pe undele mişcate a-lene de zefiri
 Şi 'n larg acoperite cu foi de trandafir.
 Deodată-o barcă mică trecu in repejune
 Ş'un glas uimit imi zise : „Olimpică minune !
 „Acel ce-ar avea parte de tot amorul teŢ
 „Ar fi, mē jur pe Venus, rivnit in EmpireŢ !“
 Surprinsă, ofensată, de-atăta sumeţie...
 OvidiŢ, intr'o clipă mi-am dat inima Ţie.

OVIDIŢ, palpitănd

Dar... par'că te vēd încă in barcă lunecănd...
 MăriaŢ cu-a ta frumseŢă al nopteŢ farmec blănd...
 Mai spune... Ah ! mai spune.

IULIA, emoţionată ştergēdu-şŢ ochiŢ pe ascuns

De-atunci in exaltare

Găndind la tine numai, la tine poet mare,
 Mi-am imbētat simŢirea cu-a tale poesii
 Ce pot să redeştepte pe morŢi intre cei vii.
 O seară prin frunzişul grădinei, fără ştire,
 Te-m intēlnit... O ! Ceruri!.. cuprinsă de Ţimire
 Era să cad... (cu dragoste) Căzut-am, iubite, pe al
 teu sin,
 Destăinuind amoru-mi intr'un duios suspin.
 Mi-ai zis atunci, OvidiŢ, iŢi mai aduci aminte ?
 Mi-ai zis : „Amorul nostru căt soarele ferbinte,

„Prea mare pentru spaţiul acestui mic pământ,
„Din templul nemurirei ne-a face un mormânt!“

OVIDIŢ, căzând treptat in aiurări

Mormânt şi nemurire... Cuvintă mari, deşarte...
Absurdă antiteză, fără 'nteles... De-o parte
O urnă ce aşteaptă ca să inghiţă 'n ea
O mână de cenuşă răcită... A cui? A mea!
De aita, o speranţă ce naşte inchipuirea...
Mormânt şi nemurirea... mormânt şi nemurirea...

IULIA

OvidiŢ! (in parte) A lui minte se perde, e 'n delir.

OVIDIŢ, cu o zimbire amară

Şi nemurirea... Vieţa atiră de un fir...
Un liliac in sboru-i il rupe de-l atinge...
Şi earba creşte grabnie pe omul ce se stinge...
(cu un ţipăt de durere)

Ah! iar săgeata cruntă!

IULIA

Ce ai? Spune-mi ce ai...

OVIDIŢ

Mi-e inima 'ncolţită de-un dinte crăncen... Vai!...
(perdut) Ce plaiuri incăntate colo mi se arată?
E patria 'nflorită... Sulmone regretată.

Un vultur plană, plană sub ceruri sus, mai sus,
Imi face semn din aripă... me chiamă... dar s'a dus...
M'afund in oceanul de noapte şi tăcere.
Ah! Iulio... dă-mi mâna... me doare... Ce durere!
Aici! Aici!.. (leşină)

IULIA

Espiră!.. Năprasnici Dumnezei!..
Cum de-l răpiţi voi mie acum sub ochii mei?
Ajungă-vă blestemul ce vi-l arunc in faţă!

(privind la el)

Ovidiū!.. Nu m'aude. (il ia de mână.) E mâna lui
de ghiată.

Vai! Iată-l in a morţii cumplite 'mbrăţişări...
De-abia se mişcă sinu-i in slabe resuflări.

(aleargă la uşă nebună)

Săriţi in ajutoru-mi, bărbaţi, femei, voi care
Nu rideţi cum rid zeii de cruda-mi disperare.

(Uşa din fund se deschide. Sarmiza intră repede
urmată de Sarmis şi de poporul din Tomis, aducând o
cunună de lauri. După dînşii intră amicii lui Ovidiū
purtând coroane cu frunze de aur.)

SCENA VIII.

IULIA, OVIDIŢ, SARMIZA, SARMIS, POPOR, apoi GETTOR

TOŢI, intrând grabnic prin fund

Ce este?

IULIA, disperată

El espiră.

SARMIZA, alergând lângă pat

Sermanul!

GETTOR, intrând

Vă vestesc

Ma! mulŢi străini din Roma ce'n urma mea sosesc.

SCENA IX.

PRECEDENŢI, COTTA şi AMICIŢ LUI OVIDIŢ

COTTA

OvidiŢ unde-i?

SARMIZA, arătându-l

Eată-l in ultimele-i ore

IULIA, in parte

Amicii lui in Tomis ! (se pleacă pe mort şi strigă)
OvidiŢ, in picioare!
Roma lui IuliŢ Cesar, priveşte, a venit
Să te salute.

OVIDIŢ, tresărind

Roma ?

IULIA, in parte

Din moarte l-a trezit
Al patriei scump nume.
(OvidiŢ se reazimă pe braţ şi-şi priveşte amiciŢ)

COTTA

Ilustre, tu, Romane,
OvidiŢ, fala Romei ş'a gintei suverane,
Victimă neferice al cruntului destin,
Azi Roma te rechemă cu drag lâng' al ei sin.
Primeşte-aste coroane; prin noi Ţi le trimite...
Salut şi onor Ţie, poete strălucite !

OVIDIŢ, se scoală 'n picioare rezemându-se de pat

Din morŢi la glasul Romei pe lume iar reviu.
Sînt rechemat de Roma, imi spuneŢi voi?.. TărziŢ !
Opt ani de exilare, opt ani de lungă jale
M'aŢ dus pe-a veciniei nemărginită cale...
Pe mine-a vŢeŢii poartă, amicilor, s'a 'nchis

Și ce mai ved în față-mă il ved ca printr'un vis.
 Ah! ved, și me cutremur, cum timpul aprig vine
 Mărirea sacră-a Romei s'o schimbe 'n mari ruine,
 Și cum din depărtare potopul cel barbar
 Se 'ntinde să distrugă al zeilor altar...
 Ved Roma cum expiră... Vai! Roma nu mai este!
 Puterea ei? legendă!.. Istoria-i? poveste!
 A fost, s'a șters cu nume, cu glorie, cu tot...
 Ved multe, multe, multe, dar a grăi nu pot...
 Fiorul me cuprinde... și glasul mi se curmă.

(mică pauză)

Stați!.. Norul greu dispare... lumina crește'n urmă...
 Trec secolii... o! minune... Aici, în răsărit
 Vlăstarul, fiu al Romei, stejar a devenit,
 Și Istrul moștenește al Tibrului renume...
 Se 'naltă-o nouă Romă, renaște o nouă lume.
 Mormintu-mă se deschide... din el în viitor
 Un lung torent de vleață se 'ntinde roditor.

(cu entuziasm)

Dumnezeiri!.. Nu, ginta latină 'n veci nu moare!

(șovăie și cade pe pat

Ah! eată.. noaptea.. noaptea.. ah! mor... ah!.. soare!
 soare!

(expiră)

IULIA, c'un strigăt desperat

Mort! Mort!

(cade 'n genunchi și-î sărută mâna plângend)

(Toți cad în genunchi)

COTTA, intinzând coroana spre Ovidiū

Adio, geniū in veci neperitor!

IULIA, cu lacrimă

Adio, suflet nobil, iubit și iubitor!

(Cortina cade. — Sfirșit).

